

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DİNDARLIKLAKLA AKADEMİK
BAŞARI DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA: SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Seyidhan KALKAN

2230231206

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MEMİŞ

ISPARTA - 2025

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “*Üniversite Öğrencilerinde Dindarlıkla Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği*” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

İmza
Seyidhan KALKAN
13.02.2025

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Seyidhan KALKAN
Öğrenci Numarası	2230231206
Enstitü Ana Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
Programı	YÜKSEK LİSANS
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MEMİŞ
Tez Başlığı	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DİNDARLIKLA AKADEMİK BAŞARI DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
Turnitin Ödev Numarası	2589221956

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **118** sayfalık kısmına ilişkin olarak, **15/02/2025** tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç;

% 23'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

- (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.
- () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

15/02/2025

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MEMİŞ

(KALKAN, Seyidhan, “Üniversite Öğrencilerinde Dindarlıkla Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2025)

ÖZET

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde dindarlıkla akademik başarı düzeyi arasındaki ilişkinin, üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin farklı demografik özelliklere ve öğrencilerin dindarlık düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Çalışmada, katılımcılara ait demografik değişkenlere dair bilgilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, akademik başarı ve dindarlık düzeylerinin ölçülebilmesi için “Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği” ve “Münchener Motivasyon Dindarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışmada, değişkenler arası ilişkiyi ortaya koymak amacıyla “ilişkisel tarama modeli”, ortaya konan ilişkiyi açıklamak içinse “betimsel yöntem” tercih edilmiştir.

Araştırmanın evreni, Isparta ili Süleyman Demirel Üniversitesi, örnekleme ise Süleyman Demirel Üniversitesi’nde farklı fakültelerde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileridir. Araştırmada, bu evren içerisinden, tesadüfi örnekleme yöntemi ile 333 kadın ve 168 erkek olmak üzere toplam 501 katılımcı seçilmiştir. Çalışma verileri, katılımcılara elektronik ortamda ulaştırılan online anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler, SPSS İstatistiksel Analiz Programıyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda, dindarlıkla akademik başarı arasında anlamlılık düzeyinde bir ilişki olmadığı, kadınların erkeklerden, 20, 21 ve 24 yaş ve üzeri olanların 23 yaşında olanlardan, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin, Eğitim ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakülteleri dışındaki fakülte öğrencilerinden, 1. 2. ve 3. Sınıfların 4. ve 5. Sınıflardan, devlet yurdunda kalanların kiralık ev/apartta kalanlardan, aile gelir durumu orta olanların, aile gelir durumu yüksek olanlardan daha dindar olduğu gözlemlenmiştir. Akademik başarıda cinsiyet, yaş, sınıf, barınma ve aile gelir durumunun anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. İnsan ve Toplum Bilimleri ve İletişim Fakültelerinin akademik başarıları ise İlahiyat Fakültesi ve Sağlık Bilimlerinden (Tıp, Eczacılık ve Diş hekimliği) daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Din, Dindarlık, Akademik Başarı, Üniversite Öğrencileri.

(KALKAN, Seyidhan, “A Research on the Relationship Between Religiosity and Academic Achievement Level in University Students: The Sample of Süleyman Demirel University”, Master's Thesis, Isparta, 2025)

ABSTRACT

This study investigated the relationship between religiosity and academic success among university students and whether the academic success levels of university students differ significantly according to different demographic characteristics and the students' religiosity levels.

In the study, the "Personal Information Form" prepared by the researcher was used to collect information on demographic variables of the participants, the "Academic Success Inventory Scale for University Students" and the "Münchener Motivation Religiosity Scale" were used to measure academic success and religiosity levels. In the study where the quantitative research method was preferred, the relational screening model was used to reveal the relationship between the variables, and the descriptive method was preferred to explain the relationship revealed.

The universe of the study is Süleyman Demirel University in Isparta province, and the sample is university students studying in different faculties at Süleyman Demirel University. In the study, a total of 501 participants, 333 female and 168 male, were selected from this universe by random sampling method. The study data were collected through online survey forms delivered to the participants electronically. The collected data were analyzed with SPSS Statistical Analysis Program.

As a result of the research, it was observed that there was no significant relationship between religiosity and academic success, women were more religious than men, those aged 20, 21 and 24 and above were more religious than those aged 23, students of the Faculty of Theology were more religious than students of faculties other than the Faculty of Education and Arts and Sciences, 1st, 2nd and 3rd graders were more religious than 4th and 5th graders, those living in state dormitories were more religious than those living in rented houses/apartments, and those with medium family income were more religious than those with high family income. It was observed that gender, age, class, place of residence and family income did not have a significant effect on academic success. It was revealed that the academic success of the Faculties of Arts and Sciences and Communication was higher than the Faculties of Theology and Health Sciences.

Key Words: Psychology of Religion, Religion, Religiosity, Academic Success, University Students.

Melike Nur'a ve Özgür Filistine...

ÖN SÖZ

Yapılan bu çalışmadaki amaç, üniversite öğrencilerinde dindarlık düzeyi ile akademik başarı düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu doğrultuda, her iki değişkenin ölçülmesi ve aralarındaki ilişkinin istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmanın giriş bölümü, araştırmanın konusunu, amaç ve önemini, problem ve hipotezlerini, sınırlılıklarını ve konuyla ilgili yapılmış bazı çalışmaların sunumunu ihtiva eder. Bununla beraber birinci bölümde, araştırmanın kavramsal çerçevesi sunulmaktadır. Bu bölümde din ve dindarlık ile akademik başarı kavramlarının tanımları ve dindarlığın boyutları ile akademik başarıyı etkileyen faktörler ele alınmıştır. İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem ve veri toplama araçları işlenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular sunulmuş ve tablolandırılmıştır. Bulgular yorumlanmış ve hipotezlerin sonuçları verilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler daha önce yapılmış benzer çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmanın hayata geçirilmesi ve tamamlanması sürecinde bana destek olanlara şükranlarımı sunmak isterim. Her şeyden önce, bana bu imkânı veren Yüce Rabbime sonsuz teşekkürlerimi arz ederim. Çalışmanın verilerine ulaşmamda büyük katkısı olan tüm katılımcılar ile Prof. Dr. Süleyman Kutluhan'a, Prof. Dr. Ahmet Faruk Özdemir'e, Prof. Dr. Hamza Bahadır Eser'e ve Prof. Dr. Fatih Çınar'a teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca bilimsel gelişimime önemli katkılarda bulunan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Hüseyin Certel, Prof. Dr. Nasuh Günay, Prof. Dr. Hatice Toksöz ve Doç. Dr. Azize Uygun'a şükranlarımı sunarım. Özellikle, değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Memiş'e teşekkürü bir borç bilirim. Hayatım boyunca bende emeği olan aileme ve ismini saymadığım her bir hocama şükranlarımı sunarım. Kendisinden güç aldığım, ışığım, sevinç ve mutluluk kaynağım olan yol arkadaşım Melike Nur'a samimiyetle teşekkür ederim.

Seyidhan KALKAN
ISPARTA, 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. DİN VE DİNDARLIK	10
1.1. Din ve Dindarlık Kavramlarının Tanımları ve Dindarlığın Boyutları	10
1.1.1. İnanç Boyutu	14
1.1.2. İbadet Boyutu	14
1.1.3. Tecrübe Boyutu	15
1.1.4. Bilgi Boyutu	15
1.1.5. Etki Boyutu	16
2. AKADEMİK BAŞARI.....	16
2.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler	17

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, EVREN VE ÖRNEKLEM VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	20
2. EVREN VE ÖRNEKLEM	20
3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	20
3.1. Kişisel Bilgi Formu	21
3.2. Motivasyonel Dindarlık Ölçeği	21
3.3. Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği.....	21
3.4. Uygulama ve Verilerin Toplanması	22
3.5. Verilerin Analizi.....	22

3.6. Normallik Analizi.....	23
3.7. Güvenirlilik Analizi.....	24

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

1. KATILIMCILARIN NİTELİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	26
1.1. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	26
1.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	27
1.3. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular.....	27
1.4. Fakülte Değişkenine İlişkin Bulgular	28
1.5. Aile Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	28
1.6. Barınma Değişkenine İlişkin Bulgular.....	29
1.7. Genel Akademik Başarı Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular.....	29
1.8. Algılanan Dindarlık Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular.....	30
2. KORELASYON BULGULARI	30
2.1. Dindarlıkla Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	30
3. T TESTİ VE ANOVA BULGULARI.....	33
3.1. Dindarlık Tutumuyla İlgili Bulgular	33
3.1.1. Dindarlık Tutumlarının Ortalamaları	34
3.1.2. Dindarlık Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	34
3.1.3. Dindarlık Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması	37
3.1.4. Dindarlık Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması	39
3.1.5. Dindarlık Tutumlarının Fakülte Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	42
3.1.6. Dindarlık Tutumlarının Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	46
3.1.7. Dindarlık Tutumlarının Barınma Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	48
3.1.8. Dindarlık Tutumlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Karşılaştırılması	50
3.1.9. Dindarlık Tutumlarının Algılanan Dindarlık Değişkenine Göre Karşılaştırılması	51
3.2. Akademik Başarı Düzeyleri ile İlgili Bulgular	54
3.2.1. Akademik Başarı Düzeylerin Ortalamaları.....	54
3.2.2. Akademik Başarı Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması	55
3.2.3. Akademik Başarı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması	59
3.2.4. Akademik Başarı Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması...	61

3.2.5. Akademik Başarı Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre Karşılaştırılması	63
3.2.6. Akademik Başarı Düzeylerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması	68
3.2.7. Akademik Başarı Düzeylerinin Barınma Değişkenine Göre Karşılaştırılması	71
3.2.8. Akademik Başarı Düzeylerinin Akademik Başarı Değişkenine Göre Karşılaştırılması	74
3.2.9. Akademik Başarı Düzeylerinin Algılanan Dindarlık Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması	77
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
KAYNAKÇA	85
EKLER.....	92
Ek - 1. Demografik Değişkenler	92
Ek - 2. Motivasyonel Dindarlık Ölçeği	94
Ek - 3. Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği.....	97
Ek - 4. Etik Kurulu Onay Belgesi	104
ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	23
Tablo 2. Ölçekler ve Alt Boyutları ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	24
Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Yaşa Göre Dağılımları N=501	26
Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları N=501	27
Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Seviyesine Göre Dağılımları N=501	27
Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Fakülteye Göre Dağılımları N=501	28
Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Durumuna Göre Dağılımları N=501	28
Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Barınma Türüne Göre Dağılımları N=501	29
Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Göre Dağılımları N=501 ..	29
Tablo 10. Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Düzeyine Göre Dağılımları N=501	30
Tablo 11. Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon Analizi) (N:501).....	31
Tablo 12. Motivasyonel Dindarlık Ölçeğine Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları.....	34
Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları.....	35
Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları	37
Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları.....	39
Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları.....	42
Tablo 17. Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları	46
Tablo 18. Üniversite Öğrencilerinin Barınma Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları.....	48
Tablo 19. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarı Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları	50
Tablo 20. Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Algısına Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları.....	51
Tablo 21. Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeğine Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları.....	54

Tablo 22. Üniversite Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları.....	55
Tablo 23. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları	59
Tablo 24. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni)	61
Tablo 25. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları.....	64
Tablo 26. Üniversite Öğrencilerinin Aile gelir Durumu Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları	69
Tablo 27. Üniversite Öğrencilerinin Barınma Durumuna Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni)	71
Tablo 28. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarı Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları	75
Tablo 29. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Dindarlık Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni)	77

KISALTMALAR

çev.	: Çeviren
H	: Hipotez
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İTBF	: İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
MMDBF	: Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakülteleri
N	: Örneklem Sayısı
P	: Anlamlılık
SB	: Sağlık Bilimleri
SS	: Standart Sapma
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vd.	: Ve devamı ve diğerleri
X	: Ortalama
%	: Yüzde

GİRİŞ

I. Araştırmanın Konusu

Din, insan hayatının hemen hemen her alanına etki eden, günlük yaşamına dair kurallar koyan, bireysel ve sosyal ilişkileri düzenleyen önemli bir olgudur. Din, bireylerin tutum ve davranışlarını temelden etkileyen, sahip oldukları değerleri dahi şekillendiren bir yaşam realitesidir. Bu bağlamda, dinin insanları çeşitli eylemlere yönlendirme veya insanlara çeşitli eylemleri bıraktırma gücü olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada dindarlık ile akademik başarı arasında bir ilişkinin var olup olmadığı, yani öğrencilerin akademik başarılarının sahip oldukları dindarlık düzeyinden etkilenip etkilenmediği, eğer etkileniyorsa ne yönde bir etkilenmenin var olduğu araştırılacaktır.

II. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeylerinin akademik başarı düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmaktır. Araştırmada, dindarlık düzeyi farklı olan öğrencilerin akademik başarı puanları karşılaştırılarak dindarlığın akademik başarı üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkili bir unsur olup olmadığı belirlenmeye çalışılacaktır.

Dindarlığın, akademik başarıyı olumlu ve olumsuz etkilediğine dair birbirinden farklı bulguların elde edildiği araştırmalar mevcuttur.¹ Bu araştırmada, alanda yapılmış olan çalışmalara paralel olarak Süleyman Demirel Üniversitesi özelinde, üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi suretiyle konuyla alakalı literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın sonuçları, eğitimcilere, velilere ve öğrenci danışmanlarına, dindarlığın öğrenci başarısını nasıl etkileyebileceği konusunda rehberlik sağlayabilir. Elde edilen bulgular, eğitimcilere, öğrenci danışmanlarına ve konuyla ilgilenen

¹ Mustafa Alıcıküş, *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Akademik Başarı ilişkisi Kahramanmaraş Örneği* (Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013); Halime Hilal Taşkın, *Lise Öğrencilerindeki Akademik Başarı ve Sınav Kaygısı ile Manevi Danışmanlık ve Rehberlik İlişkisi* (Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019); Umaru Mustapha Zubairu - Olalekan Busra Sakariyan, "The Relationship Between Religiosity and Academic Performance Amongst Accounting Students", *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* 5/2 (2016), 165-173.

uzmanlara daha etkili rehberlik ve destek programları geliştirmeleri için yardımcı olabilir. Farklı dinlerin akademik başarıyı nasıl etkilediğini karşılaştıran yeni araştırmalara kapı açabilir.

III. Araştırmanın Temel ve Alt Problemleri

Yapılan çalışmada, şu temel ve alt problemlere cevap aranmaktadır:

1. Temel Problemler

Dindarlıkla akademik başarı düzeyi ilişkisinin tespit edilmesini amaçlayan araştırmamızın temel problemi şudur:

- Dindarlıkla akademik başarı düzeyi arasında bir ilişki var mıdır? Varsa bu ilişkinin yönü nedir?

2. Alt Problemler

Araştırmanın, demografik özelliklerle diğer veri toplama araçları vasıtasıyla elde edilen verilerin ilişkisine yönelik alt problemleri şunlardır:

- Üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri cinsiyet, yaş, sınıf, fakülte, ailenin gelir durumu, barınma, genel akademik başarı ve algılanan dindarlık değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri cinsiyet, yaş, sınıf, fakülte, ailenin gelir durumu, barınma, genel akademik başarı ve algılanan dindarlık değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

IV. Araştırmanın Temel ve Alt Hipotezleri

1. Temel Hipotezler

Temel problemden hareketle araştırmamızda test edilecek temel hipotez şudur:

- Dindarlıkla akademik başarı düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Dindarlık düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyi de artmaktadır.

2. Alt Hipotezler

Alt problemlerden hareketle araştırmamızda test edilecek alt hipotezler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

2.1. Dindarlıkla İlgili Alt Hipotezler

H1: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H2: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H3: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H4: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları fakülte değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H5: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H6: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları barınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H7: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H8: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları dindarlık algısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

2.2. Akademik Başarı ile İlgili Alt Hipotezler

H9: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H10: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H11: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H12: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları fakülte değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H13: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H14: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları barınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H15: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H16: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları dindarlık algısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

V. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada diğer bütün çalışmalarda olduğu gibi bazı sınırlılıklar vardır. Bu sınırlılıklar şunlardır:

- Araştırmaya, 2024 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan belirli sayıdaki öğrenci katılmıştır. Bu durum, elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlayabilir. Farklı üniversitelerde veya farklı eğitim kurumlarında eğitim gören daha fazla öğrenciyle yapılacak araştırmalarda farklı bulgular elde edilebilir.

- Araştırmanın sonuçları, kullanılan yöntem ve veri toplama araçlarından elde edilen veriler ile sınırlıdır. Farklı araştırma yöntemleri ve veri toplama araçları ile bulguların sağlamlığı ve güvenilirliği artırılabilir.

- Araştırmada kullanılan "Motivasyonel Dindarlık Ölçeği" ve "Üniversite Öğrencilerine Yönelik Akademik Başarı Envanteri Ölçeği", dindarlık ve akademik başarıyı belirli yönleriyle ölçmektedir. Farklı ölçekler kullanılması durumunda daha farklı sonuçlar elde edilebilir.

VI. Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Literatür taraması sonucunda dindarlık kavramını, akademik başarıyı ve dindarlıkla akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda araştırmanın olduğu görülmüştür. İlgili çalışmalar hem Türkiye'de hem de yurt dışında yapılmıştır.

1. Türkiye'de Dindarlıkla Çeşitli Tutumlar Arasındaki İlişkiyi Konu Alan Araştırmalar

Ülkemizdeki din psikolojisi literatürü incelendiğinde, dindarlık olgusunun farklı yönleri üzerine yapılmış çok sayıda çalışma ile karşılaşılacaktır. Bu çalışmaların

önemli bir kısmı, dindarlığın etki boyutunu ve bireyin hayatına etkilerini incelemeye odaklanmaktadır. Literatürde, dindarlık olgusunun incelenmesi, sıklıkla bireyin diğer konulardaki eğilim ve tutumlarıyla ilişkilendirilerek gerçekleştirilmiştir.²

Korkmaz'ın yaptığı araştırmada, dindarlık ile ego sağlamlığı ve empati arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Kahramanmaraş ve İstanbul'da yaşayan 702 kişi katılmıştır. Çalışma neticesinde, dindarlık ile ego sağlamlığı arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda dindarlık ile empati arasında da pozitif bir ilişki bulunmuştur.³

Yapıcı'nın yaptığı araştırmada, gençlerde dindarlığın farklı görüntüleri ile yalnızlık arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu araştırma Çukurova Üniversitesinde yapılmıştır. Araştırmaya toplamda 614 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda dini hayatın farklı yönleri ile yalnızlık arasında çoğunlukla nötr, bazen olumsuz, nadiren de olumlu ilişkiler tespit edilmiştir.⁴

Memiş'in hazırlamış olduğu doktora çalışmasında, yükseköğrenim görmüş bireylerde dindarlıkla demokratik, bilimsel ve sanata yönelik tutum arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma Antalya'da, yükseköğretim görmüş 562 birey üzerinde yapılmıştır. Araştırma neticesinde katılımcıların dindarlık düzeyi ile demokratik tutum ve bilimsel tutumları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunamamıştır. Dindarlıkla sanata yönelik tutum arasında ise negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.⁵

2. Yurt Dışında Dindarlık ve Çeşitli Tutumlar Arasındaki İlişkiyi Konu Alan Araştırmalar

Güney Brezilya'da 143 depresif hasta üzerine yapılan çalışmada, dindarlıkla depresyon ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak "High Intrinsic

² Mustafa Memiş, *Yükseköğrenim Görmüş Bireylerde Dindarlıkla Demokratik, Bilimsel ve Sanata Yönelik Tutum Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Antalya Örneği* (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022), 13.

³ Sezai Korkmaz, "Dindarlık ile Ego Sağlamlığı ve Empati Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi", *İlimname* 36/2 (2018), 587-607.

⁴ Asım Yapıcı, "Gençlerde Dindarlığın Farklı Görüntüleri ile Yalnızlık Arasındaki İlişkiler: Çukurova Üniversitesi Örneği", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9/22 (2011), 181-208.

⁵ Memiş, *Yükseköğrenim Görmüş Bireylerde Dindarlıkla Demokratik, Bilimsel ve Sanata Yönelik Tutum Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Antalya Örneği*, 213-227.

Religiosity (HIR)” ve “Low Intrincisic Religiosity (LIR)” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda dindarlığın depresyona iyi geldiği sonucuna ulaşılmıştır.⁶

Bir diğer araştırmada, ergenlik döneminde bulunan bireylerde dindarlık düzeyinin belirlenmesi ve dindarlığın psikolojik sağlığa etkileri incelenmiştir. Araştırma, 13 yaş ortalaması olan 744 ergen üzerinde yapılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak “Children’s Depression Inventory (CDI)” ve “Brief Multidimensional Religiosity/Spirituality Scale (BMMRS)” kullanılmıştır. Gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları, dindarlığın farklı boyutları üzerinde farklı etkiler gösterse de genellikle dindarlık düzeyinin yüksek olmasının psikolojik sağlığı olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.⁷

İngiltere’de yapılan bir araştırma, dini duygulanım (Allah sevgisi) ve empati arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırma, kendini Müslüman olarak tanımlayan 919 ergen üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda Allah sevgisinin empati yapmada olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür.⁸

3. Türkiye’de Akademik Başarıyı Konu Alan Çalışmalar

Akademik başarı üzerine yapılan araştırmaların önemli bir kısmı bu başarıyı doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen faktörler üzerinedir.

Şapolya’nın yaptığı araştırmada, akademik yılmazlık ve akademik başarı arasındaki ilişkide sporun düzenleyici rolü incelenmiştir. Araştırma Hitit Üniversitesinde öğrenim gören 225 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma neticesinde, spor yapma durumunun akademik yılmazlık ve akademik başarı arasındaki ilişkiye etkisi bulunmadığı bulgusu elde edilmiştir.⁹

Özdemir’in yaptığı araştırmada, müzik dinleme etkinliklerinin ilköğretim öğrencilerinin akademik başarısına etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma

⁶ Bruno Paz Mosqueiro vd., “Intrincisic Religiosity, Resilience, Quality of Life, and Suicide Risk in Depressed İnpatients”, *Journal of Affective Disorders* 179/1 (2015), 128-133.

⁷ Michelle J. Pearce vd., "Religiousness and Depressive Symptoms Among Adolescents", *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32/2 (2003), 267-276.

⁸ Humeyra Guleryuz Erken vd., “Love for Allah and Love for Others: Exploring the Connection Between Religious Affect and Empathy Among Muslim Adolescents in England”, *Journal of Beliefs & Values* 42/2 (2021), 223-234.

⁹ Merve Nur Şapolya, *Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkide Sporun Düzenleyici Rolü* (Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 56-62.

Samsun’da yapılmıştır. Çalışmaya 144 öğrenci katılmıştır. Araştırma bulgularına göre müzik dinlemenin, akademik başarı üzerinde olumlu etkileri vardır.¹⁰

4. Yurt Dışında Akademik Başarıyı Konu Alan Çalışmalar

Vollmer’in araştırmasında, beklenti ve akademik başarı ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda beklenti ve akademik başarı arasındaki ilişkinin karmaşık olduğu ve çeşitli faktörlerden etkilendiği ortaya çıkmıştır. Akademik başarı katılımcıların geçmiş başarılarına ve becerilerine olan inançlarına göre değişiklik gösterebilir. Bu konuda farklı sonuçlara götürecek faktörler çeşitlilik gösterir.¹¹

Wentzel’in yaptığı çalışmada, akademik başarı ile sosyal sorumluluk arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda çocuklarda sosyal sorumluluğun öğrenmeyi artırdığı neticesine ulaşılmıştır.¹²

Çin’de yapılan bir çalışmada, ailenin sosyo-ekonomik durumu ile akademik başarı ilişkisi incelenmiştir. Bulgulara göre ailenin sosyo-ekonomik durumu ile akademik başarı arasında orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ancak son on yılda, ailenin sosyo-ekonomik durumu ile akademik başarı arasındaki ilişkinin azaldığı da görülmüştür. Ailenin sosyo-ekonomik durumu ile dil başarısı arasındaki ilişkinin fen ve matematik başarısından daha yüksek olduğu görülmüştür.¹³

Başka bir araştırma, cesaretle akademik başarı ilişkisini incelemiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre cesaretle akademik başarı arasında pozitif yönde olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.¹⁴

¹⁰ Evrim Özdemir, *Müzik Dinleme Etkinliklerinin İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi* (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 59-62.

¹¹ Fred Vollmer, “The Relationship Between Expectancy and Academic Achievement – How Can it be Expectancy”, *British Journal of Educational Psychology* 56/1 (1986), 64-74.

¹² Kathryn R. Wentzel, “Social Competence at School: Relation Between Social Responsibility and Academic Achievement”, *Review of Educational Research* 61/1 (1991), 1-24.

¹³ Juan Liu vd., “The Relation Between Family Socioeconomic Status and Academic Achievement in China: A Meta-analysis”, *Educational Psychology Review* 32 (2020), 49-76.

¹⁴ Kelly Ka Lai Lam - Mingming Zhou, “Examining the Relationship Between Grit and Academic Achievement Within K-12 and Higher Education: A Systematic Review”, *Psychology in the Schools* 56/10 (2019), 1654-1686.

5. Türkiye’de Dindarlıkla Akademik Başarı İlişisini Konu Alan Çalışmalar

Alicıkuş’un yaptığı çalışmada lise öğrencilerinde dindarlık ve akademik başarı ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma Kahramanmaraş’ta yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi 426 öğrencidir. Araştırma neticesinde, dindarlıkla akademik başarı arasında, istatistiki açıdan anlamlı olmayan pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.¹⁵

Çiğdem’in yaptığı çalışmada, pansiyonda ve ailesi yanında kalan liseli öğrencilerin umut, dindarlık ve akademik başarı durumlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma Sivas’ta 602 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, dindarlık, umut ve akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler vardır.¹⁶

Taşkın’ın¹⁷ yaptığı çalışmada, pansiyonda kalan ve ailesiyle yaşayan liseli öğrencilerin umut, dindarlık ve akademik başarı düzeyleri incelenmiştir. Araştırma Uşak ilinde ortaöğretim düzeyinde (10. Sınıf Lise) öğrenim gören 20 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bulgulara göre: Manevi danışmanlık ve rehberlik uygulamalarının öğrenci sınav kaygısı üzerinde negatif, akademik başarı üzerinde ise pozitif bir etkisi olduğu saptanmıştır.

6. Yurt Dışında Dindarlıkla Akademik Başarı İlişisini Konu Alan Çalışmalar

Malezya’da ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan Müslüman Muhasebe öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, dindarlıkla akademik başarı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Yalnızca dördüncü sınıflarda pozitif yönde küçük bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir.¹⁸

¹⁵ Alicıkuş, *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Akademik Başarı ilişkisi Kahramanmaraş Örneği*, 66-68.

¹⁶ Emine Çiğdem, *Pansiyonda ve Ailesi Yanında Kalan Liseli Öğrencilerin Umut, Dindarlık ve Akademik Başarı Durumlarının Karşılaştırılması* (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 172-175.

¹⁷ Taşkın, *Lise Öğrencilerindeki Akademik Başarı ve Sınav Kaygısı ile Manevi Danışmanlık ve Rehberlik İlişkisi*, 61-63.

¹⁸ Zubairu - Sakariyan, “The Relationship Between Religiosity and Academic Performance Amongst Accounting Students”, 165-173.

Brigham Young Üniversitesinde yapılan bir doktora tezinde, LDS üniversite öğrencilerinin dindarlıkla akademik başarı ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda dindarlıkla akademik başarı arasında küçük ama pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.¹⁹

Amerika Birleşik Devleti'nde yapılmış bir araştırmada, maneviyatın akademik başarı üzerindeki rolü araştırılmıştır. Araştırmaya psikoloji bölümüne kayıtlı 253 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Daily Spiritual Experience Scale (DSES)” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda maneviyatla akademik başarı arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur.²⁰

Yapılan başka bir çalışmada, ergenlerde dindarlıkla akademik başarı ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre ergenlerde dindarlıkla akademik başarı arasında orta seviyede pozitif bir ilişki vardır. Ancak aile faktörü devreye girince bu ilişki azalmaktadır.²¹

¹⁹ Charles R. Line, *The Relationship Between Personal Religiosity and Academic Performance Among LDS College Student at Brigham Young University* (Indiana: Purdue University, Doktora Tezi).

²⁰ Lori J. Cooper vd. “The Role of Spirituality in Academic Achievement”, *Journal of Instructional Research* 9/1 (2020), 5-13.

²¹ Benjamin McKune - John P. Hoffmann, “Religion and Academic Achievement Among Adolescents”, *The Sociological Quarterly* 5/10 (2009), 1-21.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, çalışmanın dayandığı temel kavramlar ve teoriler incelenmektedir.

1. DİN VE DİNDARLIK

Din, insanlık tarihi boyunca varlığını sürdüren bir olgudur. Hatta insanlık tarihini bir dinler tarihi olarak da nitelendirmek mümkündür. Tarihsel kayıtlarda dinsiz bir topluluğun varlığına rastlanmamıştır.²² Son yıllarda ateizmdeki artışa rağmen, dünya nüfusunun büyük çoğunluğu hala dindarlığını devam ettirmektedir. Frankl'a göre din, insanı ruhsal olarak iyi hissettirir ve başka hiçbir yerde bulamayacağı güven duygusu verir, bu yüzden de kişinin toplumla olan ilişkisini pozitif yönde etkiler.²³ Dinin insana verdiği bu güven ve ruhsal iyi oluş hali, tarih boyunca her toplumda dinin varlığını sürdürmesinin temel sebeplerinden biri olarak değerlendirilebilir.

1.1. Din ve Dindarlık Kavramlarının Tanımları ve Dindarlığın Boyutları

Dini tanımlamaya çalışan hemen hemen her akademik araştırma, dinin açık ve net olarak tanımlamanın zorluğuna dikkat çekmektedir. Yani, dinin üzerinde uzlaşmış tek ve net bir tanımı olmadığı uzmanlar tarafından kabul edilmektedir. Din kavramının net bir tanımının olmaması, din olgusunun sınırlarını belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Din kavramını tarif etmekteki zorluk, iki temel nedenden kaynaklanmaktadır:

1. Din olgusu, çok boyutludur. Bu nedenle, tek bir tanımla dinin bütün yönlerini kapsamak mümkün değildir. Din, inanç, ritüel, deneyim, ahlak ve daha birçok unsuru içeren karmaşık bir yapıya sahiptir.

2. Din olgusunu inceleyen araştırmacılar, farklı disiplinlerden ve bakış açılarından yararlanmaktadır. Bu durum, dinin farklı yönlerine odaklanmalarına ve farklı tanımlar ortaya koymalarına sebep olmaktadır. Örneğin, sosyologlar dinin

²² Mustafa Keskin, "Din ve Toplum Üzerine Bir Genelleme", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/2 (2004), 7; Hayati Hökelekli, *İslam Psikolojisi Yazıları* (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2017), 207.

²³ Ali Ayten, *Psikoloji ve Din* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2021), 165.

toplumu nasıl etkilediğini incelerken, psikologlar dinin bireyin üzerindeki etkisine odaklanmaktadır.²⁴ Özetle dinin farklı tanımları, hangi boyutunun en önemli olduğu konusundaki ihtilaflar nedeniyle ortaya çıkmaktadır.²⁵ Aynı şekilde bilim dallarının din olgusuna farklı bakış açılarıyla yaklaşması, din kavramına dair çok sayıda farklı tanımın ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Din kelimesi Arapçadan *deyn* kökünden mastar ya da isim olarak geldiği kabul edilir. Cevherî, dinin “*âdet, durum; ceza, mükâfat; itaat*” şeklinde başlıca üç anlamını verir ve terim olarak dinin itaatten geldiğini söyler.²⁶ Din kelimesi, Arapça "de-ye-ne" veya "dane" kökünden gelir. Usul, adet, tutulan yol ve huy gibi anlamlara gelmektedir.²⁷ Arapça dışında farklı dillerde de din kelimesini çağrıştıran sözcükler vardır. Bu, akıllarda kelimenin kökeninin Arapça olmayabileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Örneğin Ârâmî-İbrânî lisanında din “hüküm”, daino ise Arapçadaki deyyân gibi “hüküm sahibi” manasına gelir.²⁸

İngilizcede din kelimesinin karşılığı Latince'den gelen “Religion” kelimesidir. Religion, bir şeyi vazife edinmek, tekrar tekrar okuma yapmak anlamına gelen “relegere” kökünden gelmektedir. Zıttı “negligere”dir.²⁹

Çeşitli din tanımları vardır. Bunlar genellikle birbirinden farklıdır ve bu farklılığın sebebi her birinin, dinin farklı yönünü ön plana çıkarmasıdır.³⁰ Örneğin kimileri dinin bilişsel yönünü ön plana çıkarırken kimileri duygusal veya davranışsal yönünü ön plana çıkarmaktadır.

Din tanımları sadece dinin bireysel yönüne odaklanmakla da kalmaz, aynı zamanda dinin toplumsal yönüne de odaklanabilir. Din tanımları, dinin özü ve işlevleri ön planda tutularak ele alınabilir veya daha farklı bakış açılarıyla da ele alınabilir.³¹ Sonuç olarak, dinin tek bir ve mutlak tanımı yoktur. Var olan çeşitli din tanımları, dinin farklı yönlerine ışık tutmakta ve onu farklı yönlerden anlamlandırmaya çalışmaktadır.

²⁴ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş* (İstanbul: Dem Yayınları, 2015), 37-38.

²⁵ Recep Yaparel, “Dinin Tanımı Mümkün mü?”, *İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1987), 414.

²⁶ Günay Tümer, "Din", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 11.02.2024).

²⁷ Yahya Turan, *Kişilik ve Dindarlık* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017), 97.

²⁸ Tümer, "Din".

²⁹ Turan, *Kişilik ve Dindarlık*, 97.

³⁰ Yaparel, “Dinin Tanımı Mümkün mü?”, 414.

³¹ Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş*, 38.

Bu farklılıklar, dinin karmaşık bir olgu olduğunu ve tek bir bakış açısıyla tam olarak kavranamayacağını ortaya koymaktadır. Zaten var olan bütün dinleri tek bir tanım altında toplamak imkansızdır denebilir.

Din, karmaşık bir olgu olup, tek bir tanımla sınırlandırılmaz. Yine de din tanımlarında genel kabul görmüş bazı ortak noktalar vardır:

1. Üstün Varlık Kabulü: Her şeyden üstün, yüce ve her şeye kadir olan bir varlığın kabulü. Bu, dinlerin temelini oluşturur.

2. Aklın İdrakinin Ötesinde Varlık: Kabul edilen bu varlık, bilgi ve aklın çok ötesindedir. İnsanın onu tam anlamıyla idrak etmesi mümkün değildir.

3. İlahi Emir ve Yasaklar: İlahi varlığın insandan istekleri vardır (ahlaki kurallar, ibadetler vb.), bu istekler ya bazı şeyleri emreder ya da yasaklar.

4. Dini Hayatın Oluşumu: dini kabul etmenin sonucunda (ibadet ve ahlaki değerler gibi) dini bir hayat oluşur.

Farklı dinler bu ortak noktaları farklı yorumlayabilir ve uygulayabilir.³²

Dini tanımlamada yaşanan zorluklar, doğal olarak dindarlık tanımında da meydana gelmektedir. Dindarlığın ne olduğu sorusuna, hangi dine göre değerlendirileceğine bağlı olarak farklı cevaplar verilebilir.

Dindarlığı tanımlamanın zorlukları şu şekilde özetlenebilir:

1. Dini tanımlamadaki belirsizlik: Dinin ne olduğu konusunda net bir tanım bulunmadığından dindarlığı net bir şekilde tanımlamak mümkün değildir.³³
2. Dini inançların ve uygulamaların farklılığı ve çeşitliliği: Farklı dinler ve mezhepler, farklı inanç ve uygulamalara sahiptir. Bu sebeple dindarlık da farklı biçimlerde ortaya çıkabilir.³⁴
3. Dindarlığın bireysel ve toplumsal boyutları: Dindarlık, bireyin kişisel dünyasıyla ve toplumsal normlarla etkileşime giren bir kavramdır. Bu nedenle bireysel ve toplumsal boyut da dindarlık tanımını etkileyebilir.³⁵

³² Hüseyin Peker, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2022), 30.

³³ Halil Apaydın, *Din Psikolojisi Terimler Sözlüğü* (İstanbul: Bilimkent Yayınları, 2016), 62.

³⁴ Peker, *Din Psikolojisi*, 29.

³⁵ Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş*, 43.

4. Dindarlığın zaman içinde değişime uğraması: Dini inançlar ve uygulamalar zaman içinde değişime uğrayabilir. Bu durum, dindarlık algısını da etkileyebilir ve dindarlık tanımını zorlaştırabilir.³⁶

Dindarlık: Bir dine olan bağlılığı ifade eder. Bu bağlamda dindarlık, aşağıdaki şu unsurları içine alır:

1. İnanç: Dindarlığın temelini, belirli bir dine dair inanç oluşturur. Her dinin kendine ait inançları olmakla beraber, hemen hemen hepsinde mutlak bir gücün varlığına iman bulunur. İnanç konuları bu mutlak gücün etrafında şekillenir. İslam dininde bu mutlak ve sınırsız güç Allah'tır.

2. Bilgi: Dindarlık, inanılan dinin temel ilkelerini, ibadetlerini ve ahlaki kurallarını bilmeyi gerektirir. Bir dinin dindarı bu bilgileri, mutlak kudret ve güç sahibi olarak gördüğü güç tarafından gönderilmiş bir insandan veya kitaptan öğrenir.

3. İçselleştirme: Dindarlık, aynı zamanda kişinin dini bilgileri benimsemesini ve içselleştirmesini kapsar. Dindar birey bu bilgi veya inançların kendi hayatına yansıdığını görünce hoşnut olup kendisini iyi hisseder. Aksi takdirde kendini kötü hisseder.

4. Tecrübe: Dindarlık, sadece inanç ve bilgiden ibaret değildir. Aynı zamanda dua ve ibadet gibi pratikler yoluyla dini duyguları yaşamayı ve tecrübe etmeyi de içerir.

5. Yaşam Felsefesi: Dindarlık, kişinin yaşam felsefesini ve dünya görüşünü düzenlemede önemli bir rol oynar. Dini inançlar, kişinin hayattaki önceliklerini ve davranışlarını belirlemede önemli bir etkidir.

6. Tercihler: Dindarlık, kişinin hayattaki karar ve tercihlerini de etkiler. Yeme-içme ve sosyalleşme gibi alanlarda dini kurallara ve değerlere uygun tercihlerde bulunmayı da gerektirir. Müslüman birinin domuz eti yememeye dikkat etmesi ve alkollü içecekler içmemesi buna örnek olarak gösterilebilir.³⁷

Özetle dindarlık, yaşanan dindir.³⁸ Dindarlık tek boyutlu bir olgu değildir. Bu boyutlar farklı uzmanlar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Örneğin Hüseyin

³⁶ Hayati, Hökelekli, *Din Psikolojisi*. (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2021), 69-71.

³⁷ Apaydın, *Din Psikolojisi Terimler Sözlüğü*, 68-69.

³⁸ Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş*, 43.

Peker, Kur'an'a göre dindarlığın altı boyutunun olduğunu söyler. Bunlar inanç, ibadet, ahlak, düşünce, duygu ve bilgi boyutlarıdır.³⁹ Charles Glock'a göre ise hemen hemen her dinde bulunan ortak boyutlar şunlardır: inanç, ibadet, tecrübe, bilgi ve etki.⁴⁰

1.1.1. İnanç Boyutu

Dindarlık, dinin subjektif boyutunu oluşturan ve her dinde temel bir kavramdır. Dindarlık, çeşitli boyutlardan oluşur. Bu boyutlar arasında kişiyi o dine bağlayan boyut, inanç boyutudur. Kişi, bir dinin inanç esaslarını kabul etmeden ve benimsemeden o dinin mensubu sayılamaz. Her dinin kendine özgü inanç esas ve ilkeleri bulunur. Bu esas ve ilkeler çoğunlukla metafizik alemle ilgili olup, vahiy yoluyla veya peygamberler aracılığıyla aktarılır. İslam dininde imanın altı şartı, dindarlığın inanç boyutunu oluşturur.⁴¹ İmanın altı şart, İslam'ın temel inançlarıdır ve bir Müslüman'ın Müslüman sayılabilmesi için inanması gereken ilkelerdir. Dindarlığın inanç boyutu, diğer boyutların temelini oluşturur. Bu boyut olmadan, ibadetlerin ve diğer dini uygulamaların bir anlamı ve değeri yoktur.⁴²

1.1.2. İbadet Boyutu

Her din kendi mensuplarına bazı pratikler emreder veya inananlarını belli başlı ritüelleri ifa etmeye teşvik eder. Bu pratikler, dinin ortaya koyduklarını somutlaştırır ve dindarlığın ibadet boyutunu oluşturur. Pratiklerin zorunlu olup olmadığı dinden dine değişir. Çoğunlukla her dinde kurallar bazen kesinlik ifade ederken bazen de kesinlik ifade etmemektedir.⁴³ Örneğin İslam dininde dindarlığın ibadet boyutunu temsil eden beş temel şart vardır ve bu beş temel şartın kesinlikle yerine getirilmesi istenir. Beş temel şartın dışında, İslam'da nafîle ibadetler olarak adlandırılan ve tavsiye edilen birçok ibadet de vardır. Dua etmek, sadaka vermek, Kur'an okumak ve salavat ve zikir çekmek gibi ibadetler nafîle sayılan ibadetler arasında yer alır. Nafîle ibadetler bir

³⁹ Hüseyin Peker, "Kur'an'a Göre Dindarlığın Boyutları", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/2 (2012), 43-48.

⁴⁰ Ali Köse - Ali Ayten, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2021), 112.

⁴¹ Köse - Ayten, *Din Psikolojisi*, 113.

⁴² Diyanet İşleri Başkanlığı, *İlmihal* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018), 1/81.

⁴³ Köse - Ayten, *Din Psikolojisi*, 113.

zorunluluk barındırmasa da dindarlığın ibadet boyutunu oluşturur.⁴⁴ Hıristiyanlığın Katolik mezhebinde ise, yılda en az bir kez günah itirafında bulunmak zorunludur. Ancak ibadet dili Latince olmakla birlikte bu kural esnektir ve isteyenler ibadetlerini kendi dillerinde yapabilmektedir.⁴⁵

1.1.3. Tecrübe Boyutu

Dindarlık, sadece dinin gerekliliklerini yerine getirmek demek değildir. Gerçek ve daha çok istenen ve teşvik edilen dindarlık, bu gereklilikleri yerine getirirken aynı zamanda bir tecrübe yaşamayı da içerir. Bu tecrübe, ibadet boyutunun ötesine geçerek kişinin mutlak kudret ile derin bir ilişki kurmasını sağlar. Dindarlığın tecrübe boyutunu “kişinin, dini yaşadığı zaman hissettiği duygu yoğunluğudur” şeklinde tarif etmek mümkündür. Ancak dindarlığın tecrübe boyutu, kelimelerle ifade edilmesi zor bir duygudur. Kutsal topraklara gitmiş birine "Orada olmak nasıl hissettirdi?" diye sorulduğunda, bu duyguyu kelimelerle anlatabilmesi tam olarak mümkün değildir. Bu tecrübe, kişiye özel bir yaşantıdır. Herkesin o tecrübe karşısında hissettikleri farklıdır ve ancak gidip yaşanarak anlaşılabilir.⁴⁶

1.1.4. Bilgi Boyutu

Dindarlığın temel unsurlarından biri, dinin öğretileri hakkındaki bilgilerdir. Bu bilgiler olmadan, bir bireyin dini inançları tam ve anlamlı olarak kabul etmesi ve uygulaması pek mümkün değildir. Dindarlığın bilgi boyutu, diğer boyutlarıyla, yani inanç, ibadet, tecrübe ve etki boyutlarıyla doğrudan ilişkilidir. Dinin temel inançlarını bilmeyen bir bireyin o dine inanması mümkün değildir. Çünkü insan bilmediği şeye inanamaz. Aynı şekilde, ibadetlerin nasıl yapılacağına dair bilgi sahibi olmayan bir birey, bu ibadetleri yerine getiremez. Çünkü insan bilmediği şeyi işleyemez. Bilgi eksikliği, dindarlığın etki boyutunda da olumsuzluklara sebep olmaktadır. Dinin ahlaki ilkeleri ve sosyal emir ve yasaklarıyla ilgili fikir sahibi olmayan bir birey, bunları günlük hayatına yansıtamaz ve dindarlığın toplumu dönüştürücü etkisine katkıda

⁴⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı, *İlmihal*, 1/163-180.

⁴⁵ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Yaşayan Dünya Dinleri*, (İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019). 109-110.

⁴⁶ Köse - Ayten, *Din Psikolojisi*, 114.

bulunamaz.⁴⁷ İslam dininde bireyin bilmesi gereken bilgiler Kur'an ve hadislerde yer almaktadır.

1.1.5. Etki Boyutu

Dindarlığın etki boyutu, diğer bütün boyutların toplamı olarak kabul edilebilir. Dinin insan üzerinde bıraktığı etki, diğer boyutların birbiriyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkar. İnanç ve ibadet gibi temel unsurlar, bireyin ahlaki ve sosyal davranışlarını şekillendirerek dindarlığın etki boyutunu oluşturur. Aynı zamanda, dinin sunduğu manevi yaşam ve ibadetler, bireyin hayatına anlam ve amaç katma suretiyle bu etkiye katkıda bulunur.⁴⁸

2. AKADEMİK BAŞARI

“Başarı” kavramı, akademik başarıyı da kapsamaktadır. Ancak akademik başarı, sadece akademik olan başarıyı kapsamaktadır.⁴⁹ Fakat akademik başarı, “kime göre başarı?”, “neye göre başarı?” soruları sebebiyle tarif edilmesi zor bir kavramdır. Akademik başarı genellikle not ortalamasına göre değerlendirilir. Ancak bu, akademik başarıyı ölçmek için yeterli bir yöntem değildir. Çünkü akademik başarıyı etkileyen faktörler birden fazladır ve karmaşıktır. Bu araştırmada da akademik başarıyı tek bir faktörle ölçmek yerine, çok boyutlu bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek, akademik başarının farklı yönlerini dikkate alarak daha kapsamlı bir değerlendirme yapılmasını sağlamaktadır.⁵⁰ Akademik başarı, en öz ifadeyle şu şekilde tarif edilebilir: Bir bireyin eğitim programı kapsamındaki derslerde belirlenen hedeflere ulaşmasıdır. Bu, öğrencinin bilgi, beceri ve tutum açısından talep edilen seviyeye ulaşmasını ve öğrenme çıktılarını başarıyla yerine getirmesini ifade eder.⁵¹ Akademik başarıyı, öğrencinin

⁴⁷ Apaydın, *Din Psikolojisi Terimler Sözlüğü*, 69; Köse - Ayten, *Din Psikolojisi*, 114.

⁴⁸ Köse - Ayten, *Din Psikolojisi*, 114-115.

⁴⁹ Yasemin Şevik, *İlkokul Müdür ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ile Akademik Başarısına Katkıları* (Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 8.

⁵⁰ Kenan Orçanlı vd., “Adaptation of Academic Success Inventory Scale for College Students to Turkish: Validity and Reliability Study”, *OPUS Toplum Araştırmaları Dergisi* 17/37 (2021), 3999-4026.

⁵¹ Travis T. York vd., “Defining and Measuring Academic Success”, *Practical Assessment, Research, and Evaluation* 20/5 (2019), 1-2.

psikomotor, bilişsel, davranışsal ve duyuşsal gelişiminin bütünsel bir göstergesidir” şeklinde tanımlamak da mümkündür.⁵²

Akademik başarıyı ölçmek eğitim için önemlidir ve eğitimin başarı ile sonuçlanması için gerekli bir aşamadır. Bu amaçla, farklı metotlar ve araçlar kullanılarak öğrencinin bilgi ve becerileri ölçülür. En çok kullanılan ve bilinen yöntemler arasında yazılı sınavlar, mülakatlar, ödevler, projeler, sunumlar ve performans değerlendirmeleri yer alır. Bu yöntemlerle öğrencinin konuya hakimiyeti, düşünme yeteneği, problem çözme becerisi, iletişim becerileri, özgüveni ve hem teorikte hem de pratikte bilgiyle neler yapabildiği gibi birçok alandaki başarısı değerlendirilir.⁵³

2.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler

Okul-aile ilişkisi,⁵⁴ velilerin çocuklarının eğitimine katılım ve okul tutumu düzeyleri,⁵⁵ ailenin sosyo-ekonomik durumu ve bundan kaynaklanan çocuklarla evde geçirilen zaman, ailenin çocuğa okula başlamadan önce okul için hazırlık sayılabilecek malzeme sağlayıp sağlamadığı, evde çocuğu kitap okuma alışkanlığı kazandırılıp kazandırılmadığı, çocuğa ev ödevlerinde yardım edilip edilmediği, çocukların defter kontrolünün yapılıp yapılmadığı⁵⁶ akademik başarıyı etkileyen faktörlerdendir. Aynı şekilde öğretmen kalitesi, okul ortamı, öğrenci motivasyonu, akran etkisi, duygusal ve sosyal gelişim, ebeveynlerin sahip olduğu psikolojik ve sosyal imkanlar, okulla kuracakları ilişkinin faydalı olacağına inançları, çocuklarına bakış açıları, çocuklarının

⁵² Şevik, *İlkokul Müdür ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ile Akademik Başarısına Katkıları*, 8.

⁵³ İrfan Yıldırım - Zahir Kızmaz, “Aile İçi Şiddet ile Öğrencilerin Akademik Başarı Durumları Arasındaki İlişki: Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Mukaddime* 10/2 (2019), 670-671.

⁵⁴ Mehmet Sait Daraga vd., “Okul-Aile İlişkisine Yönelik Öğretmen Algıları”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24/1 (2023), 243.

⁵⁵ Cemalettin İpek, “Velilerin Okul Tutumu ve Eğitime Katılım Düzeyleri ile Aileye Bağlı Bazı Faktörlerin İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınavları (SBS) Üzerindeki Etkisi”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 1/2 (2011), 77.

⁵⁶ Şule Salıcı Ahioğlu, *Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Yazma Sürecini Etkileme Biçiminin Değerlendirilmesi* (Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 90-91.

eğitiminde kendilerine biçtikleri rol, okula yaklaşımları ve onlar için çocuklarının okul başarısının önemi akademik başarıyı etkileyen faktörlerdendir.⁵⁷

Esasında akademik başarıyı etkileyen faktörler, üç ana kategoriye ayırmak mümkündür:

Öğrenciden Kaynaklanan Faktörler:

1. Öğrencinin özyeterliliği ve özgüven algısı.
2. Öğrencinin motivasyonu.
3. Öğrencinin benlik saygısı.
4. Öğrencinin ders çalışma ve öğrenmeye ayırdığı zaman, çalışma ortamı ve kullandığı çalışma yöntem ve teknikleri.

Okuldan Kaynaklanan Faktörler:

1. Öğrencinin derse ve öğrenmeye karşı ilgi ve tutumu.
2. Okuldaki genel atmosfer, değerler ve öğrenmeye verilen önem.
3. Öğretmen beceri ve davranışları.
4. Okul müdürünün vizyonu, liderlik tarzı ve okulun genel başarısına katkısı.

Aileden Kaynaklanan Faktörler:

1. Ailenin eğitime verdiği önem, öğrenciye olan desteği ve evdeki çalışma ortamı.
2. Ailenin maddi durumu ve imkanları.
3. Ailenin eğitime katılımı: Ailenin öğrencinin eğitimine aktif katılımı ve okul ile iletişimi.
4. Kardeşlerin, anne ve babanın eğitim durumu, akademik başarıları ve öğrenciye olan etkileri.⁵⁸

⁵⁷ Jacquelynne S. Eccles – Rena D. Harold, “Parent-School Involvement During the Early Adolescent Years”, *Teachers College Record*, 93/4 (1993); Ahioğlu, *Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Yazma Sürecini Etkileme Biçiminin Değerlendirilmesi*, 88.

⁵⁸ Yılmaz Sarier, “Türkiye’de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-analiz Çalışması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31/3 (2016), 1-2; Pınar Güven, *İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasında Ana Babanın Akademik Başarıya İlişkin Beklentisi ve Eğitime Katılımın Rolü* (Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 8.

Yukarıdaki üç ana başlık, akademik başarıyı etkileyen faktörlerin kapsamlı bir çerçevesini sunmakla birlikte, bu çerçeveye eklenebilecek birçok başka faktör de vardır. Bu faktörlerin her biri akademik başarıyı etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Ancak bir öğrencinin başarısını etkileyen faktörlerin karmaşık bir etkileşimi söz konusudur. Akademik başarının artırılması için bu faktörlerin her birinin dikkate alınması ve gerekli düzenlemelerin yapılması önemlidir. Hiçbir faktör tek başına akademik başarının sebebi olarak gösterilemez.

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ, EVREN VE ÖRNEKLEM VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın temelini oluşturan yöntem ve tekniği belirlemek, bilimsel bulgulara ulaşmada önemli bir aşamadır. Hatta en önemli aşamadır denebilir. Bilimsel bir çalışmanın, güvenilir ve geçerli veri üretebilmesi için kullanılan yöntem ve tekniklerin de bilimsel güvenilirlik kriterlerini taşıması zorunludur. Araştırmanın evren ve örnekleminin de yeterli temsiliyet ve kapsamı sağlayacak şekilde belirlenmesi de başka bir zorunluluktur. Bu bölümde, araştırmada kullanılan ölçme araçlarının güvenilirlik ve geçerlilik analizleri, çalışma evreni ve örnekleminin belirlenmesi ve kullanılan istatistiksel analiz teknikleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmada ele alınan evren Süleyman Demirel Üniversitesi'dir. Bu araştırmanın örneklemini ise uygun örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş Isparta Süleyman Demirel Üniversitesindeki çeşitli fakültelerde öğrenim gören farklı yaş, cinsiyet ve sınıfta bulunan 501 üniversite öğrencisi oluşturmuştur.

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Yapılan araştırmada veri toplamak maksadıyla, katılımcılara ait sosyo-demografik özelliklere yönelik bilgileri elde edebilmek maksadıyla, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan sorulardan oluşan "Kişisel Bilgi Formu", katılımcıların dindarlık düzeylerini ölçebilmek maksadıyla "Münchener Motivasyonel Dindarlık Ölçeği" ve katılımcı öğrencilerin akademik başarı düzeylerini ölçebilmek maksadıyla "Üniversite Öğrencileri için Akademik Başarı Envanteri" uygulanmıştır. Tüm ölçme araçları katılımcılara ayrı başlık ve bölümler halinde ve dijital formlar şeklinde sunulmuştur. Bu sayede, verilerin tutarlı ve eksiksiz bir şekilde toplanması amaçlanmıştır.

3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" nun amacı, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktır. Bu form aracılığıyla katılımcıların cinsiyeti, yaşı, okumakta olduğu sınıf ve fakültesi, sosyo-ekonomik durumu (ailenin gelir durumu), öğrencilik sürecinde kaldığı yeri (barınma), algılanan dindarlık düzeyi ve genel akademik başarı düzeyleri hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır. Formda yer alan "algılanan dindarlık düzeyi" ile de araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık bakımından kendilerine yönelik algı düzeylerinin yani dindarlık düzeyi bakımından kendilerini nasıl tarif edebileceklerine yönelik bilgi elde edilmesi hedeflenmiştir.

3.2. Motivasyonel Dindarlık Ölçeği

Araştırmaya katılan bireylerin dindarlık düzeylerini belirlemek için Motivasyonel Dindarlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Almanya'da oluşturulmuştur. Ölçek, 2010 yılında Apaydın⁵⁹ tarafından Almandan Türkçeye aktarılıp güvenilirlik ve geçerlilik testleri yapılmıştır. Türkiye'deki Müslümanların dindarlığını ölçme yeteneğine sahip olup olmadığını Uysal ve arkadaşları⁶⁰ araştırmıştır. Ölçek 20 madde ve 2 faktörden oluşmaktadır (12 maddelik Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki faktörü ve 8 maddelik Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk faktörü). Ölçek, Uysal ve arkadaşları tarafından yapılan güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarıyla motivasyonel dindarlığı ölçmede güvenilir ve güçlü bir veri toplama aracı olduğu kanıtlanmıştır.

3.3. Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği

Araştırmada katılımcıların akademik başarılarını ölçmek amacıyla "Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek Prevatt ve arkadaşları⁶¹ tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması, geçerliliği ve güvenilirliği ise Orçanlı ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Ölçek 10 alt boyut ve 50 sorudan

⁵⁹ C. Zwingmann vd., "Müncher Motivasyonel Dindarlık Envanteri: Boyutsal Kontrol ve Denetim", çev. Halil Apaydın, *Dilbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (2010), 287-312.
⁶⁰ Veysel Uysal vd., "Motivasyonel Dindarlık Ölçeği (MMRI) Üzerine Bir Değerlendirme", *Journal of Islamic Research* 25/1 (2014), 15-27.
⁶¹ Frances Prevatt vd., "The Academic Success Inventory for College Students: Scale Development and Practical Implications for Use with Students", *Journal of College Admission* (2011), 26-31

oluşmaktadır. Ölçeğin Genel Akademik Başarı boyutu 12, İçsel Motivasyon/güven boyutu 8, Algılanan Öğretmen Yeterliliği boyutu 5, Odaklanma (konsantrasyon) boyutu 4, Dış Motivasyon/gelecek boyutu 4, Sosyalleşme boyutu 4, Kariyer Kararlılığı boyutu 4, Kaygı Eksikliği boyutu 3, Kişisel Düzenleme/durum boyutu 3 ve Dış Motivasyon/akım boyutu 3 maddeden oluşmaktadır. Ancak Türkçeye uyarlayan Orçanlı ve arkadaşları, ölçeğin 4 maddesini, yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizinden sonra çıkarmıştır. Böylelikle 10 alt boyut 9 alt boyuta, 50 soru da 46 soruya düşmüştür.⁶² Bu çalışmada da buna uygun olarak katılımcılara 46 soru yönlendirilmiştir. Katılımcılara yönlendirilen sorular, bu çalışmanın “Ek - 4” kısmında verilmiştir.

3.4. Uygulama ve Verilerin Toplanması

Araştırma için veri elde etmek amacıyla ‘docs.google.com’ adresli elektronik ortamda hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Ankete 2024 yılı mart, nisan ve mayıs aylarında, Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 501 öğrenci katılmıştır. Araştırmadan önce Etik Kurulu izni (Ek - 5) alınmıştır. Anket verileri SPSS istatistik programında analizine tabi tutulmuş ve hipotezler test edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada, IBM SPSS 25.0 istatistik programı kullanılarak veri analizi yapılmıştır.

Motivasyonel dindarlık ve akademik başarının normal dağılım hipotezine uyup uymadığı, çarpıklık ve basıklık katsayıları aracılığıyla test edilmiştir. Elde edilen sonuçlara neticesinde normal dağılımın sağlanması nedeniyle parametrik test yöntemleri tercih edilmiştir (Tablo 1).

Katılımcıların kişisel özelliklerine göre değişkenlerdeki farklılıklar, normal dağılım sağladığından bağımsız örneklem t testi ve ANOVA ile analiz edilmiştir. Grup farklarının tespiti için Bonferroni yöntemi kullanılmıştır.

Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek için “Pearson Korelasyon” analizi kullanılmıştır. Motivasyonel Dindarlık ve

⁶² Orçanlı vd., “Adaptation of Academic Success Inventory Scale for College Students to Turkish: Validity and Reliability Study”, 3999-4026.

Akademik Başarının birbirlerini yordama durumu ise regresyon analizi ile araştırılmıştır.

Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak esas alınmıştır.

3.6. Normallik Analizi

Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı ölçekleri ve alt boyutlarının normal dağılım hipotezine uyup uymadığı çarpıklık ve basıklık katsayıları aracılığıyla test edilmiştir. Söz konusu ölçeklere ve alt boyutlarına ait çarpıklık basıklık katsayıları Tablo 1’de detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 1. Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek	N	Çarpıklık	Basıklık
Motivasyonel Dindarlık	501	-1,272	1,111
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki	501	-1,457	1,402
Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk	501	-1,043	,540
Akademik Başarı	501	,793	,853
Genel Akademik Başarılar	501	,600	,767
İçsel Motivasyon ve Özgüven	501	,207	,531
Algılanan Öğretmen Yeterliliği	501	,414	,282
Odaklanma	501	,154	-,792
Dış Motivasyon/Gelecek	501	,002	-1,295
Sosyalleşme	501	,992	,214
Kariyer Kararlılığı	501	,293	-,997
Anksiyete Yokluğu	501	,174	-1,382
Kişisel Uyum	501	,390	,200

Tabachnick ve Fidell⁶³, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 aralığında yer alması durumunda normal dağılımın oluştuğunu belirtmektedir. Gerçekleştirilen analizler neticesinde, Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı ölçekleri ve alt

⁶³ B. G. Tabachnick - L. S. Fidell, *Using Multivariate Statistics* (Boston: Pearson, 2013).

boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin bu aralığa dahil olduğu ve normal dağılımı takip ettiği görülmüştür.

3.7. Güvenirlik Analizi

Bu bölümünde Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı ve alt boyutlarının iç tutarlılığını belirlemek için Cronbach's Alpha değerleri kontrol edilmiştir.

Elde edilen Cronbach's Alpha değerleri şu kriterlere göre yorumlanmıştır: Katsayı değerleri 0,00 ile 0,40 arasında olunca ölçeğin güvenilir olmadığını, 0,40 ile 0,60 arasında olunca düşük güvenilirliği, 0,60 ile 0,80 arasında olunca oldukça güvenilirliği ve 0,80 ile 1,00 arasında olunca ise yüksek güvenilirliği göstermektedir.⁶⁴

Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha katsayılarına ait veriler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ölçekler ve Alt Boyutları ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	N	Cronbach's Alpha
Motivasyonel Dindarlık	501	.980
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki	501	.978
Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk	501	.942
Akademik Başarı	501	.860
Genel Akademik Başarılar	501	.825
İçsel Motivasyon ve Öz güven	501	.815
Algılanan Öğretmen Yeterliliği	501	.842
Odaklanma	501	.743
Dış Motivasyon/Gelecek	501	.806
Sosyalleşme	501	.707
Kariyer Kararlılığı	501	.897
Anksiyete Yokluğu	501	.880
Kişisel Uyum	501	.872

⁶⁴ Kazım Özdamar, *Paket Program ile İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler)*. (Eskişehir: Kaan Kitabevi Yayınları, 1999), 2/513.

Tabloya bakıldığında Cronbach's Alpha değerlerinin güvenilir olduğu ($0,60 \leq \alpha$) ve bu çalışmada kullanılabilceği görölmektedir.⁶⁵

⁶⁵ Özdamar, *Paket Program ile İstatistiksel Veri Analizi*, 2/513.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

1. KATILIMCILARIN NİTELİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın sorularına yönelik gerçekleştirilen analizlerin sonuçları sunulmuş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

1.1. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin yaş dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzde bilgileri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Yaşa Göre Dağılımları N=501

	n	%	
Yaş Durumu	19 yaş altı	66	13,2
	20 yaş	83	16,6
	21 yaş	71	14,2
	22 yaş	93	18,6
	23 yaş	103	20,6
	24 yaş ve üstü	85	17,0

Tablo 3'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin yaşları incelendiğinde; %13,2'sinin 19 yaş altında, %16,6'sının 20 yaşında, %14,2'sinin 21 yaşında, %18,6'sının 22 yaşında, %20,6'sının 23 yaşında ve %17,0'nin 24 yaş ve üstünde olduğu verileri elde edilmiştir.

1.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 4, üniversite öğrencilerinin cinsiyetine göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları N=501

		n	%
Cinsiyet	Kadın	333	66,5
	Erkek	168	33,5

Tablo 4'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %66,5'inin kadın, %33,5'inin ise erkek olduğu verilerine ulaşılmıştır.

1.3. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin sınıfa göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Seviyesine Göre Dağılımları N=501

		n	%
Sınıf düzeyi	1.sınıf	81	16,2
	2.sınıf	197	39,3
	3.sınıf	39	7,8
	4.sınıf	107	21,4
	5.sınıf	77	15,4

Tablo 5'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %16,2'sinin 1. sınıfta, %39,3'ünün 2. sınıfta, %7,8'inin 3. sınıfta, %21,4'ünün 4. sınıfta ve %15,4'ünün 5. sınıfta olduğu verileri elde edilmiştir.

1.4. Fakülte Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 6'da üniversite öğrencilerinin fakülteye göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Fakülteye Göre Dağılımları N=501

	n	%	
	Eğitim Fakültesi	30	6,0
	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	46	9,2
	Hukuk Fakültesi	31	6,2
	İktisadi ve idari bilimler Fakültesi	143	28,5
Fakülte Türü	İlahiyat Fakültesi	96	19,2
	İletişim Fakültesi	29	5,8
	Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakülteleri	44	8,8
	Sağlık Bilimleri, Tıp, Diş ve Eczacılık Fakülteleri	82	16,4

Tablo 6'da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %6,0'nın Eğitim Fakültesinde, %9,2'nin İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde, %6,2'nin Hukuk Fakültesinde, %28,5'inin İktisadi ve idari bilimler Fakültesinde, %19,2'nin İlahiyat Fakültesinde, %5,8'inin İletişim Fakültesinde, %8,8'inin Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültelerinde, %16,4'ünün Sağlık Bilimlerinde eğitim almakta olduğu verilerine ulaşılmıştır.

1.5. Aile Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin aile gelir durum dağılımları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Durumuna Göre Dağılımları N=501

	n	%	
	Düşük	47	9,4
Aile Gelir Durumu	Orta	417	83,2
	Yüksek	37	7,4

Tablo 7’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile ekonomik durumları incelendiğinde %9,4’ünün düşük düzeyde, %83,2’nin orta düzeyde ve %7,4’nün yüksek düzeyde olduğu verileri elde edilmiştir.

1.6. Barınma Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de üniversite öğrencilerinin barınma değişkenine verdikleri cevaplar bulunmaktadır.

Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Barınma Türüne Göre Dağılımları N=501

	n	%	
Barınma	Özel Yurt	20	4,0
	Aile/akraba yanı	78	15,6
	Devlet Yurdu	190	37,9
	Ev/apart	194	38,7
	Şahsi ev	19	3,8

Tablo 8’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %38,7’nin ev/apartta, %37,9’unun devlet yurdunda, %15,6’nın aile/akraba yanında, %4,0’ın özel yurttta ve %3,8’in ise şahsi evde kaldığı verileri elde edilmiştir.

1.7. Genel Akademik Başarı Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına yönelik verdiği cevaplardan oluşan frekans ve yüzde bilgileri ile Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Göre Dağılımları N=501

	n	%	
Akademik Başarı	Düşük	28	5,6
	Orta	400	79,8
	Yüksek	73	14,6

Tablo 9’da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin akademik başarıları incelendiğinde %5,6’nın düşük düzeyde, %79,8’nin orta düzeyde ve %14,6’nın yüksek düzeyde olduğu verileri elde edilmiştir.

1.8. Algılanan Dindarlık Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 10'da üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri yer almaktadır.

Tablo 10. Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Düzeyine Göre Dağılımları N=501

	n	%	
Dindarlık Düzeyi	Dindar değil	63	12,6
	Az dindar	127	25,3
	Dindar	279	55,7
	Çok Dindar	32	6,4

Tablo 10'da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin dindarlık algıları incelendiğinde %12,6'nın dindar olmadığı, %25,3'ün az dindar olduğu, %55,7'nin dindar olduğu ve %6,4'ün çok dindar olduğu verileri elde edilmiştir.

2. KORELASYON BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın temel problemleri ve temel hipotezleri ele alınarak çözüme kavuşturulmuştur. Bu kapsamda, kullanılan ölçme araçları arasındaki korelasyonlar incelenmiş, elde edilen bulgular yorumlanmış ve ilgili alandaki önceki çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

2.1. Dindarlıkla Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı arasındaki ilişki, "Pearson Korelasyon Analizi" adı verilen parametrik bir test yöntemi ile incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Korelasyon katsayısının yorumlanması için şu kriterler kullanılmıştır:

- $0.00 = r_p$: İlişki yoktur.
- $0.00 < r_p < 0.29$: düşük düzeyde bir ilişki
- $0.30 < r_p < 0.69$: orta düzeyde bir ilişki
- $0.70 < r_p < 0.99$: Yüksek düzeyde bir ilişki

- 1.00 = r_p : Mükemmel bir ilişki⁶⁶

Tablo 11. Motivasyonel Dindarlık ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon Analizi) (N:501)

Değişkenler	Motivasyonel Dindarlık	Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu
Akademik Başarı	r_p ,002	-,021	,025
	p ,971	,638	,575
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	r_p -,007	-,032	,020
	p ,877	,474	,662
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	r_p -,018	-,016	-,019
	p ,681	,715	,666
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	r_p -,049	-,053	-,041
	p ,274	,233	,357
Odaklanma Alt Boyutu	r_p -,006	-,003	-,010
	p ,889	,951	,832
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	r_p ,089*	,072	,101*
	p ,046	,107	,023
Sosyalleşme Alt Boyutu	r_p -,055	-,065	-,041
	p ,218	,147	,355
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	r_p ,046	,028	,063
	p ,299	,529	,162
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	r_p ,044	,055	,030
	p ,325	,221	,502
Kişisel Uyum Alt Boyutu	r_p -,023	-,040	-,003
	p ,611	,367	,947

* $p < 0,05$

Tablo 11'deki Pearson Korelasyon testi sonuçları incelendiğinde;

Üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık düzeyi ile Akademik Başarı ($p > 0,05$) ve alt boyutları Genel Akademik Başarılar alt boyutu ($p > 0,05$), İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu ($p > 0,05$), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu ($p > 0,05$), Odaklanma alt boyutu ($p > 0,05$), Sosyalleşme alt boyutu ($p > 0,05$), Kariyer Kararlılığı alt boyutu ($p > 0,05$), Anksiyete Yokluğu alt boyutu ($p > 0,05$), Kişisel Uyum alt boyutu ($p > 0,05$) arasında anlamlı bir ilişki yok iken Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ($r: 0,089$, $p < 0,05$) arasında anlamlı ve düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki vardır. Başka bir ifade ile üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık düzeyi arttıkça Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu düzeyi de artmaktadır.

⁶⁶ Nilgün Köklü vd., *Sosyal Bilimler İçin İstatistik* (Ankara: PegemA Yayıncılık, 2006).

Üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu düzeyi ile Akademik Başarı ($p>0.05$) ve alt boyutları olan Genel Akademik Başarılar alt boyutu ($p>0.05$), İçsel Motivasyon alt boyutu ve Özgüven alt boyutu ($p>0.05$), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu ($p>0.05$), Odaklanma alt boyutu ($p>0.05$), Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ($p>0.05$), Sosyalleşme alt boyutu ($p>0.05$), Kariyer Kararlılığı alt boyutu ($p>0.05$), Anksiyete Yokluğu alt boyutu ($p>0.05$), Kişisel Uyum alt boyutu ($p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu düzeyi ile Akademik Başarı ($p>0.05$) ve alt boyutları Genel Akademik Başarılar alt boyutu ($p>0.05$), İçsel Motivasyon alt boyutu ve Özgüven alt boyutu ($p>0.05$), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu ($p>0.05$), Odaklanma alt boyutu ($p>0.05$), Sosyalleşme alt boyutu ($p>0.05$), Kariyer Kararlılığı alt boyutu ($p>0.05$), Anksiyete Yokluğu alt boyutu ($p>0.05$), Kişisel Uyum alt boyutu ($p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki yok iken Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ($r:0.101$, $p<0.05$) arasında anlamlı ve pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki vardır. Yani üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu düzeyi arttıkça Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu düzeyi de artmaktadır.

Bu araştırma neticesinde dindarlıkla akademik başarı arasında bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Böylelikle “*Dindarlıkla akademik başarı düzeyi arasında bir ilişki var mıdır? Varsa bu ilişkinin yönü nedir?*” temel probleminin cevabı ortaya çıkmıştır. “*Dindarlıkla akademik başarı düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Dindarlık düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyi de artmaktadır.*” **Temel hipotezi ise reddedilmiştir.**

Benzer bir sonuç Tosun ve Soykan’ın⁶⁷ yaptığı çalışmada elde edilmiştir. Tosun ve Soykan’ın lise öğrencileri üzerine yaptığı araştırma bulgularına göre dindarlıkla akademik başarı arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Taşkın’ın⁶⁸ yaptığı çalışmadan elde edilen bulgular ise, bu çalışmadaki bulgulardan farklıdır. Onun çalışmasına göre dindarlıkla akademik başarı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki

⁶⁷ Muhammed Tosun - Nurdan Yağlı Soykan, “Ortaöğretim Öğrencilerinde Sosyal Değerler ve Dindarlık İlişkisi: Isparta Örneği”, *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 4/2 (2023), 209-210.

⁶⁸ Taşkın, *Lise Öğrencilerindeki Akademik Başarı ve Sınav Kaygısı ile Manevi Danışmanlık ve Rehberlik İlişkisi*.

vardır. Yani, yaptığı araştırmada katılımcıların dindarlık düzeyleri arttıkça akademik başarı düzeylerinin de arttığı gözlenmiştir.

Türkiye'deki üniversitelerde hâkim olan eğitim anlayışı pozitivist anlayıştır. Pozitivist eğitim, metafizik aleml kabul etmeyen laik ve bilimsel bir dünya görüşüne dayanmaktadır. Bu bağlamda, dindarlıkla akademik başarı arasında negatif bir ilişki olması beklenebilirdi. Ancak bu araştırmada elde edilen bulgular bu beklentiyle örtüşmemektedir. Zira elde edilen bulgular dindar öğrencilerin akademik başarılarının da diğer öğrenci gruplarıyla benzer seviyelerde olduğu göstermektedir. Bu bulgu, pozitivist bir eğitim sistemi altında dindarlıkla akademik başarı arasındaki ilişkinin karmaşıklığını göstermektedir. Bu karmaşıklığı şöyle açıklamak mümkündür: Dindar öğrenciler Türkiye'deki sosyo-kültürel bağlamdan etkilenerek pozitivist eğitim sistemine uyum sağlamışlardır. Cumhuriyetten beri bu sistemle iç içe yaşayan dindar bireyler, sistemle zıtlaşmanın kendilerine bir fayda sağlamayacağını kabullenmiş olabilirler. Bu durum, dindar bireylerin iyi bir gelecek için eğitimin önemine inanmalarına ve bu hedef uğruna sistemin sunduğu imkanlardan yararlanmak için çabalamaları anlamına gelir. Bu bilinç, dindar ve dindar olmayan öğrencilerin akademik başarıya bakışlarını eşitlemiş ve benzer sonuçlar elde etmelerine yol açmış olabilir.

3. T TESTİ VE ANOVA BULGULARI

Bu çalışmada, problem ve hipotezler doğrultusunda katılımcıların demografik özelliklerine göre dindarlık tutumlarının farklılaşma durumları incelenmiştir. Bu amaçla, "T Testi" ve "ANOVA" analizleri kullanılarak ulaşılan bulgular yorumlanmış ve konuyla ilgili literatürle karşılaştırılmıştır.

3.1. Dindarlık Tutumuyla İlgili Bulgular

Araştırmanın bu kısmında, "Üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri ile cinsiyet, yaş, sınıf, fakülte, ailenin gelir durumu, barınma, genel akademik başarı ve algılanan dindarlık değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?" alt probleminin cevabı aranmış, bu alt problemde üretilmiş hipotezlerin, elde edilen verilerle desteklenip desteklenmediği test edilmiş ve elde edilen sonuçlar başka çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmada, Münchner Motivasyonel Dindarlık Ölçeği kullanılarak araştırmaya katılan bireylerin dindarlık düzeyleri belirlenmiş ve bu düzeylerin demografik değişkenlere göre nasıl bir farklılık gösterdiği aşağıdaki başlıklarda ele alınmıştır.

3.1.1. Dindarlık Tutumlarının Ortalamaları

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık Ölçeği'nden aldıkları puanlar Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Motivasyonel Dindarlık Ölçeğine Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları

Ölçek	N	Min	Maks	Ort	SS
Motivasyonel Dindarlık	501	1,00	5,00	3,94	1,01
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	501	1,00	5,00	4,01	1,06
Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	501	1,00	5,00	3,87	1,02

Araştırmaya dahil olan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık yanıtların toplam ortalaması ($\bar{X}=3,94$), Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu yanıtların toplam ortalaması ($\bar{X}=4,01$), Sosyosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu yanıtların toplam ortalaması ($\bar{X}=3,87$) olarak belirlenmiştir.

3.1.2. Dindarlık Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Motivasyonel Dindarlık genel ortalaması ve alt boyutlarının yaşa göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Yaş	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup Farkı**
Motivasyonel Dindarlık	19 yaş altı ^a	66	3,87	,98	5,135	,000*	b,c,f>e
	20 yaş ^b	83	4,08	,83			
	21 yaş ^c	71	4,12	,97			
	22 yaş ^d	93	3,93	1,12			
	23 yaş ^e	103	3,54	1,12			
	24 yaş ^{+f}	85	4,18	,83			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	19 yaş altı ^a	66	3,95	1,09	4,366	,001*	b,c,f>e
	20 yaş ^b	83	4,14	,93			
	21 yaş ^c	71	4,16	,99			
	22 yaş ^d	93	4,02	1,16			
	23 yaş ^e	103	3,62	1,20			
	24 yaş ^{+f}	85	4,26	,80			
Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	19 yaş altı ^a	66	3,80	,96	5,326	,000*	b,c,f>e
	20 yaş ^b	83	4,03	,81			
	21 yaş ^c	71	4,08	,99			
	22 yaş ^d	93	3,84	1,13			
	23 yaş ^e	103	3,47	1,11			
	24 yaş ^{+f}	85	4,10	,92			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 13'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin yaşı ile Motivasyonel Dindarlık ortalama puanları (F:5.135, p<.05) ve alt boyutları Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki ortalama puanları alt boyutu (F:4,366, p<.05) Sosyosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu ortalama puanları (F:5,326, p<.05) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Gruplar arası anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Post Hoc testi yapılmıştır. Grup ortalamaları ise Bonferroni yöntemi ile karşılaştırılmıştır.

Bu sonuçlara göre 20 yaşında olan (\bar{X} =4,08), 21 yaşında olan (\bar{X} =4,12) ve 24 yaş ve üstü olan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarının (\bar{X} =4,18) 23 yaşında olan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarından (\bar{X} =3,54) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

20 yaşında olan ($\bar{X}=4,14$), 21 yaşında olan ($\bar{X}=4,16$) ve 24 yaş ve üstü olan üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,26$) 23 yaşındakilerinden ($\bar{X}=3,62$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

20 yaşında olan ($\bar{X}=4,03$), 21 yaşında olan ($\bar{X}=4,08$) ve 24 yaş ve üstü olan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk puan alt boyutu ortalamalarının ($\bar{X}=4,10$) 23 yaşında olan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,47$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar neticesinde “**HI: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi kabul edilmiştir.**

Bu çalışmada, 20, 21 ve 24 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeylerinin (iki alt boyutuyla beraber), 23 yaşındaki öğrencilerin düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın özgünlüğü, dindarlığı daha önceki çalışmalarda ele alınmayan ayrıntılı bir yaş aralığında incelemesinde yatmaktadır. Önceki araştırmalar genellikle yaşla birlikte dindarlık düzeyinde bir artışın olduğunu göstermiştir.⁶⁹ Bu çalışmanın bulguları, yaşın dindarlık üzerindeki etkisinin daha karmaşık olabileceğini düşündürmektedir. Ayten’in⁷⁰ yaptığı araştırmada, yaşla artmasıyla birlikte dindarlık düzeyinin de arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öztürk⁷¹ de liseliler arasında dindarlığın bilgi ve duygu alt boyutlarında yaşa bağlı bir değişim gösterdiğini saptamıştır. Buna göre 16 ve 17 yaşındakilerin 15 yaşında olanlardan daha dindar olduğu tespit edilmiştir. Güner’in⁷² yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşları 18-20, 21-23 ve 24-26 şeklinde sınıflandırılmıştır. Araştırma bulgularına göre dindarlık düzeyinin yaş faktörüne göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

⁶⁹ Mehmet Taplamacıoğlu, "Yaşlara Göre Dinî Yaşayışın Şiddet ve Kesafeti Üzerine Bir Anket Denemesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10 (1962), 141-151; Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş*, 93.

⁷⁰ Ali Ayten, *Empati ve Din* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2013), 142-144.

⁷¹ Yusuf Öztürk, *Ergenlerde Dindarlık ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi -Çarşamba Örneği-* (Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 52, 53.

⁷² Berrin Güner, "Üniversite Öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 20/4 (2021), 2048-2049.

Bu çalışmada elde edilen bulgulara, aşağıdakiler sebep olmuş olabilir:

23 yaşındaki öğrencilerin farklı dini gruplarla etkileşimi 20, 21 ve 24 yaş ve üzeri öğrencilere kıyasla daha az olabilir. Bu da onların dindarlık düzeylerinin daha düşük olmasına sebep olmuş olabilir. Ya da 20, 21 ve 24 yaş ve üzeri öğrenciler, 23 yaşında olanlara kıyasla daha dindar olan akran gruplarıyla daha fazla etkileşime girmiş olabilirler. Bu etkileşimler, dindarlık düzeylerini artırmış olabilir.

3.1.3. Dindarlık Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 14, motivasyonel dindarlığın genel düzeyi ile alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarını içermektedir.

Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Motivasyonel Dindarlık	Kadın	333	4,05	,87	3,706	,000*
	Erkek	168	3,70	1,22		
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Kadın	333	4,15	,91	4,340	,000*
	Erkek	168	3,72	1,28		
Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	Kadın	333	3,96	,90	2,814	,005*
	Erkek	168	3,69	1,22		

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma

Tablo 14'e göre üniversite öğrencilerinin cinsiyeti ile Motivasyonel Dindarlık ortalama puanları (t:3.706, p<.05) ve alt boyutları Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu ortalama puanları (t:4.340, p<.05) ve Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu ortalama puanları (t:2,814, p<.05) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Kadın üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık ortalamaları (\bar{X} =4,05) erkeklerin Motivasyonel Dindarlık ortalamalarından (\bar{X} =3,70) istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır.

Kadın üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının (\bar{X} =4,15) erkeklerin puan ortalamalarından (\bar{X} =3,72) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Kadın üniversite öğrencilerinin alt boyut Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=3,96$) erkek üniversite öğrencilerinin ortalamalarından ($\bar{X}=3,69$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H2: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır**” hipotezi kabul edilmiştir.

Bu araştırmada kadınların erkeklerden daha dindar olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet ve dindarlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar da genellikle kadınların erkeklere kıyasla daha dindar olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bununla birlikte, erkeklerin dindarlık açısından kadınlardan daha önde olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur.

Karslı'nın⁷³ yaptığı araştırmada, tıpkı bu çalışmada olduğu gibi kadınların erkeklerden daha dindar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Nişancı ve Aysan'ın⁷⁴ yaptığı kapsamlı araştırmada da aynı sonuç elde edilmiştir. Acar ve arkadaşlarının⁷⁵ ve Kaya ve Aydın'ın⁷⁶ yaptığı araştırmalarda ise, erkeklerin kadınlardan daha dindar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karagöz⁷⁷ ise cinsiyet ile dindarlık ilişkisinin anlamlı olmadığını tespit etmiştir.

Araştırmada kadınların erkeklerden daha dindar olmasının sebebi, toplumumuzun kadınların daha dindar olması yönündeki beklenti ve istemeği olabilir. Toplumun bu beklenti ve isteği kadınların dindarlık düzeyinin artmasına sebep olmuş olabilir.

⁷³ Necmi Karslı, “Üniversite Öğrencilerinde Hayatın Anlamı ve Dindarlık ilişkisi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48 (Haziran 2020), 169-201.

⁷⁴ Zübeyir Nişancı - Ümmügülüm Aysan, “Türkiye’de Sosyodemografik ve Sosyokültürel Göstergelere Göre Dindarlık Seviyeleri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi* 39/2 (Mayıs 2024), 314-315.

⁷⁵ Nilüfer Voltan Acar vd., “Bireylerin Dindarlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (1996), 47.

⁷⁶ Mevlüt Kaya - Cüneyd Aydın, “Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2011), 24.

⁷⁷ Sema Karagöz, “Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık, Empatik Eğilim ve Kültürlerarası Duyarlılık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 20/44 (Aralık 2022), 549-586.

3.1.4. Dindarlık Tutumlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 15, motivasyonel dindarlığın sınıfa göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçlarını sunmaktadır.

Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Motivasyonel Dindarlık	1.sınıf ^a	81	4,12	1,01	8,054	,000*	a,b,c>d,e
	2.sınıf ^b	197	4,10	,84			
	3.sınıf ^c	39	4,27	,83			
	4.sınıf ^d	107	3,60	1,18			
	5.sınıf ^e	77	3,63	1,08			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	1.sınıf ^a	81	4,17	1,08	7,268	,000*	a,b,c>d,e
	2.sınıf ^b	197	4,15	,90			
	3.sınıf ^c	39	4,43	,78			
	4.sınıf ^d	107	3,67	1,24			
	5.sınıf ^e	77	3,72	1,14			
Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	1.sınıf ^a	81	4,08	1,01	8,014	,000*	a,b,c>d,e
	2.sınıf ^b	197	4,04	,84			
	3.sınıf ^c	39	4,12	,96			
	4.sınıf ^d	107	3,53	1,18			
	5.sınıf ^e	77	3,54	1,08			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 15'e göre üniversite öğrencilerinin sınıf durumu ile Motivasyonel Dindarlık puan ortalaması (F:8.054, p<.05) ve alt boyutları Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalaması (F:7.268, p<.05) ve Sosyosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalaması (F:8.014, p<.05) arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır.

Gruplar arası anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Post Hoc testi yapılmıştır. Grup ortalamaları parametrik çoklu karşılaştırma testi olan Bonferroni yöntemi ile karşılaştırılmıştır.

Bu sonuçlara göre 1.sınıfta okuyan (\bar{X} =4,12), 2.sınıfta okuyan (\bar{X} =4,10) ve 3.sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarının (\bar{X} =4,27) 4.sınıfta okuyan (\bar{X} =3,60) ve 5.sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin ortalamalarından (\bar{X} =3,63) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

1.sınıfta okuyan ($\bar{X}=4,17$), 2.sınıfta okuyan ($\bar{X}=4,15$) ve 3.sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,43$) 4.sınıfta okuyan ($\bar{X}=3,67$) ve 5.sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,72$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

1.sınıfta okuyan ($\bar{X}=4,08$), 2.sınıfta okuyan ($\bar{X}=4,04$) ve 3.sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,12$) 4.sınıfta okuyan ($\bar{X}=3,53$) ve 5.sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,54$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H3: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi kabul edilmiştir.**

Bu araştırmada 1. Sınıf, 2. Sınıf ve 3. Sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin 4. Sınıf ve 5. Sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinden daha dindar olduğu ortaya çıkmıştır. Daha önce yapılmış araştırmalarda da çoğunlukla sınıf düzeyi yükseldikçe dindarlık azalmaktadır bulgusu elde edilmiştir. Az ve Acar'ın⁷⁸ yaptığı araştırmada sınıf ilerledikçe dindarlık azalmaktadır. 1. sınıfta okuyan öğrenciler, 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerden daha dindar olduğu bulunmuştur. 2. sınıfta okuyan öğrenciler ise, 3 ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerden daha dindardır. Kaya ve Aydın'ın⁷⁹ yaptığı araştırmada ise 3. Sınıfların 1. ve 2. Sınıflardan daha az dindar olduğu görülmüştür. 1. Sınıflar ise 2. ve 4. Sınıflardan daha dindardır. Dağcı'nın⁸⁰ yaptığı araştırmaya göre ise, 3. Sınıfların 1. ve 2. Sınıflardan daha dindar olduğu görülmüştür. Bener'in araştırması,⁸¹ öğrenci dindarlığının sınıf düzeyi ile ters orantılı olduğunu göstermektedir. Buna karşın, bu

⁷⁸ Mehmet Sait Az - Muhammet Cevat Acar, “Dindarlık ile Özgeciliğin Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri ile Yapılan Bir Araştırma”, *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020), 776-767.

⁷⁹ Kaya - Aydın, “Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, 28-29.

⁸⁰ Abdullah Dağcı, “Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık ve Umut Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, 2 (Aralık, 2020), 21-22.

⁸¹ Muhammet Bener, *Dindarlık-Eş Seçimi İlişkisi (SDÜ Örneği)* (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 84.

çalışmadan farklı olarak 4. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerine nazaran daha dindar olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin ilk yıllarda ailelerinden tam olarak kopamamalarının, dini inanç ve duygulara yönelik tutumlarında belirleyici bir rol oynayabileceğini düşündürmektedir. Üniversiteye geçiş döneminde aile bağlarının güçlü olduğu ve ailenin dini inanç ve değerlerinin hala etkili olduğu bir ortamda, yeni yetişkinlerin kendi kimliklerini ve inançlarını keşfetmeleri ve sorgulamaları daha zor olabilir. Bu durum, aileden farklı dini inançlara sahip olma veya dini inançları daha az önemseme eğiliminde bir azalmaya yol açabilir. Ayrıca üniversiteye yeni başlayan öğrenciler, ilk yıllarda yabancı oldukları şehirde barınma problemini çözmek ve ailelerinden uzakta güvende olabilmek için dini cemaat ve gruplara ait yurt ya da evleri tercih etmelerine bağlı olarak bu grupların etkisiyle daha dindar bir profil çizmiş olabilirler. Ancak şehri öğrenmeleri ve kendilerine müstakil tarzda ya da yakın arkadaş gruplarıyla oluşturdukları öğrenci evlerine geçiş yapmaları neticesinde önceki sıkı dini uygulama ve ortamlardan hızlı bir şekilde uzaklaşmış olmalarına bağlı olarak dini gruplar içerisindeki yoğun dini ritüellerden yorulmuş olma ihtimalleri nedeniyle dini uygulamalardan hızla uzaklaşarak dindarlık düzeylerinde de hızlı bir gerileme yaşamış olabilecekleri düşünülmektedir.

3.1.5. Dindarlık Tutumlarının Fakülte Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Motivasyonel Dindarlık genel ortalaması ve alt boyutlarının fakülteye göre farklılaşmasını ortaya koyan ANOVA sonuçları Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Fakülte	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Motivasyonel Dindarlık	Eğitim ^a	30	4,17	,82	12,659	,000*	a,b,d>c,f
	İTBF ^b	46	4,12	,79			
	Hukuk ^c	31	3,16	1,32			
	İİBF ^d	143	3,95	,84			
	İlahiyat ^e	96	4,54	,61			
	İletişim ^f	29	3,27	1,33			
	MMDBF ^g	44	3,66	1,25			
	SBF ^h	82	3,70	1,01			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Eğitim ^a	30	4,32	,79	11,024	,000*	a,b>c,f
	İTBF ^b	46	4,19	,90			
	Hukuk ^c	31	3,28	1,33			
	İİBF ^d	143	4,06	,90			
	İlahiyat ^e	96	4,56	,62			
	İletişim ^f	29	3,28	1,39			
	MMDBF ^g	44	3,61	1,40			
	SBF ^h	82	3,80	1,06			
Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	Eğitim ^a	30	4,03	,90	13,034	,000*	a,b,d>c,f
	İTBF ^b	46	4,05	,76			
	Hukuk ^c	31	3,04	1,40			
	İİBF ^d	143	3,85	,85			
	İlahiyat ^e	96	4,52	,65			
	İletişim ^f	29	3,25	1,31			
	MMDBF ^g	44	3,70	1,16			
	SBF ^h	82	3,60	1,03			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 16'ya göre üniversite öğrencilerinin fakülte değişkeni ile Motivasyonel Dindarlık alt boyutu ortalama puanları (F:12.659, p<.05), Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu ortalama puanları (F:11.024, p<.05), Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu (F:13.034, p<.05) farklılaşması anlamlıdır.

Grup farkını ortaya koymak için Post Hoc testi yapılmış ve grup ortalamaları parametrik çoklu karşılaştırma testi olan Bonferroni metoduyla karşılaştırılmıştır. Bu sonuçlara göre;

Eğitim Fakültesinde ($\bar{X}=4,17$), İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde ($\bar{X}=4,12$) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyanların Motivasyonel Dindarlık puan ortalamaları ($\bar{X}=3,95$) Hukuk Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,16$) ve İletişim Fakültesinde okuyanların Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,27$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

İlahiyat Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,54$) Hukuk Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,95$), İktisadi ve idari bilimler Eğitim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,16$), İletişim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,27$), Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültelerinde okuyan ($\bar{X}=3,70$) ve Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,66$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Eğitim Fakültesinde ($\bar{X}=4,32$) ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde ($\bar{X}=4,19$) okuyanların Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamaları ($\bar{X}=4,19$) Hukuk Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,28$) ve İletişim Fakültesinde okuyan öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,28$) daha yüksek çıkmıştır.

İlahiyat Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,56$) Hukuk Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,28$), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=4,06$), Eğitim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=4,32$), İletişim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,28$), Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,61$) ve Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,80$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Eğitim Fakültesinde ($\bar{X}=4,03$), İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde ($\bar{X}=4,05$) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=3,85$) Hukuk Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,04$) ve İletişim Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,25$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

İlahiyat Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,52$) Hukuk Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,04$), İktisadi ve idari bilimler Eğitim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,85$), İletişim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=3,25$), Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültelerinde okuyan ($\bar{X}=3,70$) ve Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,60$) daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H4: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları fakülte değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” hipotezi kabul edilmiştir.

Mevcut literatürde, bu çalışmada olduğu gibi geniş bir yelpazedeki fakültelerin dindarlık düzeylerini araştıran ve karşılaştıran kapsamlı çalışmalar nadirdir. Bu durum, çalışmamızı özgün ve bu alana önemli bir katkı haline getirmektedir.

Altun'un⁸² yaptığı araştırma sonuçları bu çalışma sonuçlarına benzerdir. Onun çalışmasında en yüksek puana ilahiyat fakültesi sahipken ona en yakın olan fakülte ise Fen Edebiyat Fakültesidir. En uzak puana sahip olan fakülte ise Hukuk Fakültesi olmuştur. Az ve Acar'ın⁸³ yaptığı çalışmada, İslami İlimler Fakültesi ve Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerinin en dindar fakülteler olduğu görülmüştür. Bener'in Süleyman Demirel Üniversitesinde yaptığı çalışmada⁸⁴, İlahiyat ve Tıp fakültelerinin diğer fakültelerden daha dindar olduğu tespit edilmiştir. Karagöz'ün,⁸⁵ İlahiyat fakültesi ve Hemşirelik bölümü üzerine yaptığı çalışmada ilahiyat fakültesi öğrencilerinin hemşirelik bölümü öğrencilerinden daha dindar olduğu tespit edilmiştir. Turan ve İyibilgin'in⁸⁶ Ordu Üniversitesinde yaptığı çalışmaya göre ise İlahiyat fakültesinde okuyan öğrenciler, Sosyoloji (bu çalışmada Sosyoloji Bölümü İnsan ve Toplum

⁸² Veysel Karani Altun, “Din Eğitimi Bağlamında Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Algı Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme (İnönü Üniversitesi Örneği), *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 9/1 (2020), 123-124.

⁸³ Az - Acar, “Dindarlık ile Özgeçicilik Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri ile Yapılan Bir Araştırma”, 761-762.

⁸⁴ Bener, *Dindarlık-Eş Seçimi İlişkisi (SDÜ Örneği)*, 81-82.

⁸⁵ Karagöz, “Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık, Empatik Eğilim ve Kültürlerarası Duyarlılık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”, 567.

⁸⁶ Yahya Turan - Orhan İyibilgin, “Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Düzeyleri ve Kur'an'a Yönelik Tutumları Üzerine Ampirik Bir Araştırma (Ordu Üniversitesi Örneği)”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 8/2 (Temmuz 2018), 417.

Bilimleri Fakültesi içerisinde değerlendirilmiştir) ve Tıp okuyan öğrencilerden daha dindar bulunmuştur. Sosyoloji ve Tıp arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Kaya ve Aydın'ın⁸⁷ yaptığı araştırmada bölümlerin dini inanç sonuçları şöyledir: İlahiyat en çok puanı toplayan fakülte olurken Din Kültürü bölümü ondan sonraki sıraya yerleşmiştir. Daha sonra ise sırasıyla Psikoloji bölümü ve Felsefe bölümü gelmektedir. Nalbant'ın,⁸⁸ Fen Edebiyat, Eğitim ve Veterinerlik Fakülteleri ile Sağlık Yüksek Okulu, Burdur Meslek Yüksek Okulu, Hikmet Tolunay Yüksek Okulu üzerine yaptığı araştırmada ise fakülte değişkeni ile dindarlık arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Taş'ın⁸⁹ yaptığı araştırmada elde edilen sonuçlar da bu çalışmadaki bulgulardan farklıdır. Onun yaptığı araştırmasında, Tıp Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi öğrencileri arasında dinsel eğilimleri açısından anlamlı bir fark olmadığı yönünde verilere ulaşılmıştır.

İlahiyat Fakültesi'nde dini bilimlerin ders olarak verilmesi ve ilahiyat öğrencilerinin çoğunlukla muhafazakâr ve kırsal kesimde yaşayan geleneksel dini değerlerine bağlı ailelerden gelmesi, bu fakültedeki öğrencilerin diğer fakültelerde okuyan öğrencilere kıyasla daha dindar olma eğiliminde olmalarını açıklayabilir. Hukuk Fakültesinin en az puan toplayan fakülte olmasının sebebi olarak Cumhuriyetten sonra hükümetlerin dine ve dindarlara karşı tavrı gösterilebilir. Zira bu çalışma için Hukuk Fakültesi öğrencilerine anket çalışmasına katılmaları istendiğinde, katılımcıların önemli bir kısmı ankete katılmayı reddetmiştir. Reddetme gerekçeleri olarak ise, ileride Hâkim ve Savcı gibi mesleklerde çalışmayı planladıklarını ve bu tür mesleklere atanırken dinî inançlarının göz önünde bulundurulup mesleğe alınmayacakları endişesini dile getirmişlerdir.

⁸⁷ Kaya - Aydın, "Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", 26-27.

⁸⁸ Nalbant, *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma (Makû Örneği)*, (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010), 77-78.

⁸⁹ Nurten Taş, *Tıp ve İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinde Batıl İnanç, Dindarlık ve Mutluluk İlişkisi* (Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

3.1.6. Dindarlık Tutumlarının Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 17’de, motivasyonel dindarlığın aile gelir durumuna göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları sunulmuştur.

Tablo 17. Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Aile Gelir Durumu	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı**
Motivasyonel Dindarlık	Düşük ^a	47	3,93	1,04	4,063	,018*	b>c
	Orta ^b	417	3,98	,97			
	Yüksek ^c	37	3,49	1,28			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Düşük ^a	47	4,02	1,13	5,156	,006*	b>c
	Orta ^b	417	4,05	1,01			
	Yüksek ^c	37	3,47	1,38			
Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	Düşük	47	3,85	1,05	2,636	,073	
	Orta	417	3,90	1,00			
	Yüksek	37	3,50	1,24			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 17’ye göre üniversite öğrencilerinin aile gelir durumu ile Motivasyonel Dindarlık alt boyutu Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk puan ortalaması (p>0.05) arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumu ile Motivasyonel Dindarlık puan ortalaması (F:4.063, p<.05) ve Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalaması (F:5.156, p<.05) arasında anlamlı bir fark vardır.

Grup farkının tespiti için Post Hoc testi yapılmıştır. Grup ortalamaları da Bonferroni metoduyla karşılaştırılmıştır.

Çalışmada, gruplar arası farkların anlamlılığını incelemek için Post Hoc testi uygulanmıştır. Bonferroni yöntemi kullanılarak da grup ortalamaları karşılaştırmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu bulgular sonucunda aile gelir durumu orta olan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamaları (\bar{X} =3,98), aile gelir durumu yüksek olan

üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarına ($\bar{X}=3,49$) kıyasla istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Aile gelir durumu orta olan üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,05$) aile gelir durumu yüksek olan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarına ($\bar{X}=3,47$) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H5: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi kabul edilmiştir.**

Bu çalışmada, aile gelir durumu orta seviyesine sahip olan bireylerin, aile gelir durumu yüksek seviyesine sahip olan bireylerden daha dindar olduğu görülmüştür. Onay'ın yürüttüğü araştırma, sosyo-ekonomik statü ile dindarlık arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bulgular, orta gelir düzeyine sahip ailelerden gelen öğrencilerin dindarlık puanlarının, yüksek ve düşük gelir gruplarına mensup öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, orta gelir grubunun, diğer iki gruba kıyasla genel olarak daha dindar olma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.⁹⁰ Onay'ın elde ettiği bulgular, bu çalışmada elde edilen bulgulara yakındır. Sezen,⁹¹ Alıcıküş'un⁹² ve Kaya ve Aydın'ın⁹³ yaptığı çalışmalarda ise bunun aksi bir sonuç elde edilmiştir. Alıcıküş ve Kaya ve Aydın, ailenin gelir durumunun dindarlığa anlamlı bir etkisi olmadığını elde etmiştir. Batı'da yapılmış araştırmalar ise, ekonomik ve toplumsal statü olarak üst kesimde yer alan birey ve grupların dine ve dini ahlaka olan bağlılıklarının orta ve alt kesime göre daha zayıf olduğunu ortaya koymaktadır.⁹⁴ Batıda yapılmış çalışmalar, bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlarla benzerlik taşır.

Ailenin gelir durumu ve dindarlık arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlü bir konudur. Bu çalışmada, aile gelir durumu orta olan bireylerin, aile gelir durumu yüksek

⁹⁰ Abdurrahman Kurt, “Dindarlığı Etkileyen Faktörler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (2009), 1-26.

⁹¹ Abdulvahid Sezen, “İman Gelişimi-Dinsel Fundamentalizm ilişkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği”, *DEÜİFD* 28 (2008), 213.

⁹² Alıcıküş, *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Akademik Başarı ilişkisi Kahramanmaraş Örneği*, 39.

⁹³ Kaya - Aydın, “Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, 30-31.

⁹⁴ Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş*, 97.

olan bireylere kıyasla daha dindar olma eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgunun sebebi olarak, dünyada istediği çoğu şeyi elde eden bireylerin dünyevileşmeye daha eğilimli olabileceği gösterilebilir.

3.1.7. Dindarlık Tutumlarının Barınma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 18’de Motivasyonel Dindarlık genel ortalama ve alt boyutlarının barınmaya göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 18. Barınma Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Barınma	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Motivasyonel Dindarlık	Özel Yurt ^a	20	4,28	,88	5,864	,000*	c>d
	Aile/Akraba Yanı ^b	78	4,02	1,05			
	Devlet Yurdu ^c	190	4,14	,88			
	Ev/Apart ^d	194	3,68	1,06			
	Şahsi ev ^e	19	3,85	1,21			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Özel Yurt ^a	20	4,30	1,01	4,352	,002*	c>d
	Aile/akraba yanı ^b	78	4,07	1,11			
	Devlet Yurdu ^c	190	4,20	,94			
	Ev/apart ^d	194	3,78	1,11			
	Şahsi ev ^e	19	3,91	1,20			
Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	Özel Yurt ^a	20	4,26	,79	6,836	,000*	a,c>d
	Aile/akraba yanı ^b	78	3,97	1,05			
	Devlet Yurdu ^c	190	4,08	,88			
	Ev/apart ^d	194	3,59	1,08			
	Şahsi ev ^e	19	3,79	1,26			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 18’de göre üniversite öğrencilerinin kaldıkları yer ile Motivasyonel Dindarlık puan ortalaması (F:5.864, p<.05) ve alt boyutları Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalaması (F:4.352, p<.05) ve Sosyosyal ve Dini-

Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalaması (F:6.836, $p<.05$) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Gruplar arasındaki farkın tespiti için Post Hoc testi kullanılmış ve grup ortalamaları Bonferroni metoduyla karşılaştırılmıştır. Bu sonuçlara göre Devlet yurdunda kalan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,14$) ev/apartta kalan üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,68$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Devlet yurdunda kalan üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutunda topladıkları puan ortalaması ($\bar{X}=4,20$) ev/apartta kalanların puan ortalamasından ($\bar{X}=3,78$) daha yüksektir. Özel yurttan kalan ($\bar{X}=4,26$) ve devlet yurdunda kalanların Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamaları ise ($\bar{X}=4,08$) ev/apartta kalanlarınkinden daha çoktur ($\bar{X}=3,59$).

Elde edilen bulgular neticesinde “**H6: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları barınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” hipotezi doğrulanmıştır.

Mevcut çalışmada, devlet yurdunda ikamet eden üniversite öğrencilerinin, kiralık ev/apartta ikamet edenlere kıyasla daha yüksek dindarlık eğilimi gösterdikleri bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin bu kadar geniş barınma biçimlerine (barınma türüne) göre dindarlık düzeylerinin ilk kez araştırıldığı bir çalışma olması açısından özgün bir katkı sunmaktadır.

Devlet yurdunda kalanların kiralık ev/apartta kalanlardan daha dindar çıkmasına sebep olan nedenler şunlar olabilir:

Devlet yurtları genellikle birbirine benzeyen Anadolu ailelerin çocuklarından oluşabilmektedir, bu da dini inanç ve uygulamalara daha fazla önem veren bir ortam yaratabilir. Kiralık evde veya apartta kalan öğrenciler ise farklı dini yönelimlere sahip çevrelerle irtibat kurabilir ve bu da dindarlık beklentileri konusunda daha az baskı hissetmelerine neden olabilir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın devlet yurtlarına verdiği dini hizmetin daha yoğun olması da bu sonucun çıkmasına sebep olmuş olabilir. Devlet yurtları çoğunlukla özel yurt veya aparttan daha ucuzdur. Bu durum, maddi imkanları sınırlı olan ve dini eğitime ve etkinliklere daha fazla önem veren öğrencileri devlet yurtlarına yönlendirebilir.

3.1.8. Dindarlık Tutumlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 19, motivasyonel dindarlık ve alt boyutlarının akademik başarı üzerindeki etkisini ANOVA analizi ile incelemekte ve bu değişkenler arasındaki farklılıkları sunmaktadır.

Tablo 19. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarı Değişkenine Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Akademik Başarı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı**
Motivasyonel Dindarlık	Düşük	28	4,02	,89	2,622	,074	
	Orta	400	3,98	,94			
	Yüksek	73	3,69	1,35			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Düşük	28	4,16	,86	2,792	,062	
	Orta	400	4,05	1,01			
	Yüksek	73	3,74	1,37			
Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	Düşük	28	3,88	1,02	2,256	,106	
	Orta	400	3,91	,95			
	Yüksek	73	3,63	1,37			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 19’da göre üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile Motivasyonel Dindarlık puan ortalaması (p>0.05) ve alt boyutları Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalaması (p>0.05), Sosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalaması (p>0.05) arasındaki farklılaşma anlamlı değildir.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H7: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” hipotezi reddedilmiştir.

Bu çalışma neticesinde motivasyonel dindarlıkla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Malezya’da ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan Müslüman Muhasebe öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada,⁹⁵ bu çalışmaya benzer bir sonuç elde edilmiştir. Araştırma neticesinde dindarlıkla akademik başarı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Yalnızca dördüncü sınıflarda pozitif yönde

⁹⁵ Zubairu - Sakariyan, “The Relationship Between Religiosity and Academic Performance Amongst Accounting Students”, 165-173.

küçük bir ilişki bulunmuştur. Nalbant'ın⁹⁶ yaptığı araştırmada ise dindarlıkla başarı algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu çalışmada, dindarlıkla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin saptanmamış olması, Türkiye'de dindar olan ya da olmayan ayrımı olmaksızın tüm bireylerin birbirine yakın düzeyde yükseköğrenime önem atfediyor olmalarının bir neticesi olabilir. Bu durum, farklı dindarlık düzeylerine sahip öğrencilerin de akademik başarıya eşit derecede önem vermelerine ve bu hedefe ulaşmak için benzer çabayı göstermelerine yol açmış olabilir.

3.1.9. Dindarlık Tutumlarının Algılanan Dindarlık Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 20'de Motivasyonel Dindarlık genel ortalama ve alt boyutlarının dindarlık algı durumuna göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 20. Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Algısına Göre Motivasyonel Dindarlığın İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Dindarlık Algısı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Motivasyonel Dindarlık	Dindar değil ^a	63	2,32	1,06	175,853	,000*	b>a c,d>a,b
	Az dindar ^b	127	3,55	,80			
	Dindar ^c	279	4,38	,59			
	Çok Dindar ^d	32	4,83	,23			
Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki Alt Boyutu	Dindar değil ^a	63	2,29	1,19	167,022	,000*	b>a c,d>a,b
	Az dindar ^b	127	3,64	,91			
	Dindar ^c	279	4,47	,56			
	Çok Dindar ^d	32	4,85	,25			

⁹⁶ Nalbant, *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma (Makü Örneği)*, 89.

Tablo 20. devamı

	Dindar değil ^a	63	2,34	1,04				
Prososyal ve Dini- Entelektüel Sorumluluk Alt Boyutu	Az dindar ^b	127	3,47	,80	143,939	,000*	b>a	
	Dindar ^c	279	4,29	,69				c,d>a,b
	Çok Dindar ^d	32	4,80	,27				

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 20'ye göre üniversite öğrencilerinin dindarlık algısı ile Motivasyonel Dindarlık puan ortalaması (F:175.853, p<.05) ve alt boyutları Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalaması (F:167.022, p<.05) ve Sosyosyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalaması (F:143.939, p<.05) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Gruplar arasındaki farkı ortaya koymak için Post Hoc testi kullanılmıştır ve grup ortalamalarının karşılaştırılması Bonferroni metoduyla yapılmıştır. Bu sonuçlara göre kendini az dindar olarak gören üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamaları (\bar{X} =3,55) anlamlı bir şekilde, kendini dindar görmeyen öğrencilerin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarından (\bar{X} =2,32) daha yüksektir.

Kendini dindar olarak gören (\bar{X} =4,38) ve kendini çok dindar olarak gören üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarının (\bar{X} =4,83) kendini dindar görmeyen (\bar{X} =2,32) ve kendini az dindar olarak öğrencilerin Motivasyonel Dindarlık puan ortalamalarından (\bar{X} =3,55) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kendini az dindar olarak görenlerin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının (\bar{X} =3,64) kendini dindar görmeyenlerin puan ortalamalarından (\bar{X} =2,29) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kendini dindar olarak gören (\bar{X} =4,47) ve kendini çok dindar olarak görenlerin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu puan ortalamalarının (\bar{X} =4,85) kendini dindar görmeyen (\bar{X} =2,29) ve kendini az dindar olarak öğrencilerin puan ortalamalarından (\bar{X} =3,64) istatistiksel olarak daha yüksek puan topladığı tespit edilmiştir.

Kendini az dindar olarak gören üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=3,47$) kendini dindar görmeyen öğrencilerin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=2,34$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kendini dindar olarak gören ($\bar{X}=4,29$) ve kendini çok dindar olarak gören üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,80$) kendini dindar görmeyen ($\bar{X}=2,34$) ve kendini az dindar olarak öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}=3,47$) istatistiksel olarak daha yüksek puana sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada ulaşılan bulgular sonucunda “**H8: Üniversite öğrencilerinin motivasyonel dindarlık puanları dindarlık algısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırma neticesinde dindarlık seviyesi yükseldikçe algılanan dindarlık seviyesinin de yükseldiği tespit edilmiştir. Memiş’in⁹⁷ yaptığı çalışma da bu çalışmayı desteklemektedir. Onun yaptığı çalışmada katılımcıların dindarlık algı düzeyleri ile motivasyonel dindarlık düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırma neticesinde “bireylerin algıladıkları dindarlık düzeyi, onların gerçek dindarlık düzeylerine yakındır” sonucu bulunmuştur. Bu, katılımcıların kendi dindarlık düzeylerinin farkında olduğunu gösterir. Araştırmada elde edilen sonuç da bu sebebe bağlanabilir.

Araştırmanın alt problemi olan “Üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri ile cinsiyet, yaş, sınıf, fakülte, ailenin gelir durumu, barınma, genel akademik başarı ve algılanan dindarlık değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt olarak, öğrencilerin dindarlık düzeylerinin, çoğunlukla sosyo-demografik özelliklerine (akademik başarı hariç) göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

⁹⁷ Memiş, *Yükseköğrenim Görmüş Bireylerde Dindarlıkla Demokratik, Bilimsel ve Sanata Yönelik Tutum Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Antalya Örneği*, 153.

3.2. Akademik Başarı Düzeyleri ile İlgili Bulgular

Araştırmanın bu kısmında, “Üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, sınıf, fakülte, ailenin gelir durumu, barınma, genel akademik başarı ve algılanan dindarlık değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” alt probleminin cevabı aranmış, bu alt problemde üretilmiş hipotezlerin, elde edilen verilerle desteklenip desteklenmediği test edilmiş ve elde edilen sonuçlar başka çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmada, Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği kullanılarak araştırmaya katılan bireylerin akademik başarı düzeyleri belirlenmiş ve bu düzeylerin demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki başlıklarda incelenmiştir.

3.2.1. Akademik Başarı Düzeylerin Ortalamaları

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerine dair “Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği”nden elde edilmiş Akademik Başarı Ölçeğine ilişkin puanların genel görünümü tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeğine Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları

Ölçek	N	Min	Maks	Ort	SS
Akademik Başarı	501	51,00	322,00	182,34	34,54
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	501	17,00	119,00	67,84	18,91
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	501	5,00	35,00	20,49	5,57
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	501	6,00	42,00	22,67	6,76
Odaklanma Alt Boyutu	501	3,00	21,00	11,61	3,77
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	501	4,00	28,00	18,68	6,91
Sosyalleşme Alt Boyutu	501	3,00	21,00	7,08	4,70
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	501	3,00	21,00	13,03	4,97
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	501	2,00	14,00	8,75	3,91
Kişisel Uyum Alt Boyutu	501	3,00	21,00	12,19	5,11

Tablo 21’de görüldüğü üzere araştırmaya dahil olan üniversite öğrencilerinin yanıtlarının toplam ortalamaları şöyledir: Akademik Başarı (\bar{X} =182,34), Genel Akademik Başarılar alt boyutu (\bar{X} =67,84), İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu (\bar{X} =20,49), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu (\bar{X} =22,67), Odaklanma alt boyutu (\bar{X} =11,61), Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu (\bar{X} =18,68), Sosyalleşme alt boyutu (\bar{X} =7,08), Kariyer Kararlılığı alt boyutu (\bar{X} =13,03), Anksiyete Yokluğu alt boyutu (\bar{X} =8,75), Kişisel Uyum alt boyutu (\bar{X} =12,19).

3.2.2. Akademik Başarı Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 22’de Akademik Başarı genel ortalama ve alt boyutlarının yaşa göre farklılaşmasını gösteren bağımsız örneklem grubu t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 22. Üniversite Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup Farkı**
Akademik Başarı	19 yaş altı	66	185,82	32,29	,698	,625	
	20 yaş	83	180,23	33,46			
	21 yaş	71	176,65	24,69			
	22 yaş	93	184,80	37,50			
	23 yaş	103	183,52	37,56			
	24 yaş+	85	182,31	37,29			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	19 yaş altı	66	70,79	19,31	,838	,523	
	20 yaş	83	65,77	16,76			
	21 yaş	71	66,30	16,61			
	22 yaş	93	67,55	20,28			
	23 yaş	103	69,64	19,45			
	24 yaş+	85	66,99	20,21			
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	19 yaş altı	66	21,03	4,92	,781	,563	
	20 yaş	83	20,41	5,24			
	21 yaş	71	19,62	5,00			
	22 yaş	93	21,14	5,79			
	23 yaş	103	20,20	6,11			
	24 yaş+	85	20,51	5,89			

Tablo 22. devamı

Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	19 yaş altı	66	22,14	6,89	1,102	,358
	20 yaş	83	21,58	6,27		
	21 yaş	71	22,79	5,51		
	22 yaş	93	22,72	7,19		
	23 yaş	103	23,81	7,11		
	24 yaş+	85	22,65	7,13		
Odaklanma Alt Boyutu	19 yaş altı	66	11,74	3,87	1,330	,250
	20 yaş	83	12,33	4,10		
	21 yaş	71	11,58	3,15		
	22 yaş	93	11,82	3,57		
	23 yaş	103	11,35	3,92		
	24 yaş+	85	10,93	3,80		
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	19 yaş altı	66	18,71	6,58	,886	,490
	20 yaş	83	18,87	6,94		
	21 yaş	71	18,63	7,15		
	22 yaş	93	18,99	7,21		
	23 yaş	103	17,53	6,76		
	24 yaş+	85	19,55	6,81		
Sosyalleşme Alt Boyutu	19 yaş altı	66	6,91	4,45	1,355	,240
	20 yaş	83	7,60	5,11		
	21 yaş	71	5,92	3,73		
	22 yaş	93	7,30	4,72		
	23 yaş	103	7,52	4,70		
	24 yaş+	85	6,88	5,09		
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	19 yaş altı	66	13,05	4,65	1,229	,294
	20 yaş	83	12,82	4,88		
	21 yaş	71	12,27	4,72		
	22 yaş	93	12,83	5,02		
	23 yaş	103	13,00	5,22		
	24 yaş+	85	14,13	5,10		
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	19 yaş altı	66	9,53	4,20	1,228	,295
	20 yaş	83	9,12	4,00		
	21 yaş	71	8,77	3,94		
	22 yaş	93	8,75	3,57		
	23 yaş	103	8,17	3,78		
	24 yaş+	85	8,45	4,03		

Tablo 22. devamı

	19 yaş altı ^a	66	11,92	5,52			
Kişisel Uyum Alt Boyutu	20 yaş ^b	83	11,73	5,16	2,947	,012*	d>c
	21 yaş ^c	71	10,77	4,80			
	22 yaş ^d	93	13,70	5,12			
	23 yaş ^e	103	12,29	4,51			
	24 yaş ^f	85	12,22	5,35			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 22’ye göre üniversite öğrencilerinin yaşı ile Akademik Başarı (p>0.05) ve alt boyutları Genel Akademik Başarılar alt boyutu (p>0.05), İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu (p>0.05), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu (p>0.05), Odaklanma alt boyutu (p>0.05), Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu (p>0.05), Sosyalleşme alt boyutu (p>0.05), Kariyer Kararlılığı alt boyutu (p>0.05), Anksiyete Yokluğu alt boyutu (p>0.05), Kişisel Uyum alt boyutu (p>0.05) arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Üniversite öğrencilerinin yaşı ile Akademik Başarı alt boyutu Kişisel Uyum alt boyutu puan ortalaması (F:2,947, p<.05) arasında anlamlı bir fark vardır.

Burada grup farkını ortaya çıkarmak için kullanılan test Post Hoc testidir. Grup ortalamaları karşılaştırıldığı metot ise parametrik çoklu karşılaştırma testi olan Bonferroni metodudur. Bu sonuçlara göre 22 yaşında olan üniversite öğrencilerinin topladığı Kişisel Uyum alt boyutu puan ortalamaları (\bar{X} =13,70) istatistiksel olarak 21 yaşında olan üniversite öğrencilerinin Kişisel Uyum alt boyutu puan ortalamalarından (\bar{X} =10,77) daha fazladır.

Elde edilen bulgular sonucunda “**H9: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi doğrulanmıştır.**

Bu çalışmada (kişisel uyum alt boyutu hariç) üniversite öğrencilerinin yaşı ve akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aba’nın⁹⁸ yaptığı çalışmasında da aynı sonuç ortaya çıkmıştır. Nalbant,⁹⁹ da 18, 19, 20, 21, 22, 23 ve

⁹⁸ Aba, *Öğrencilerin Sınav Kaygısı ile Akademik Başarı Arasındaki Cinsiyet Farklılığı*, 42.

⁹⁹ Nalbant, *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma (Makü Örneği)*, 76.

üzeri yaşlarda olan üniversite öğrencilerinde yaşla dindarlık arasında bir ilişki bulunmamıştır. Erdem ve arkadaşlarının¹⁰⁰ yaptığı çalışmada ise bu çalışmada elde edilen bulgulardan farklı bulgular elde edilmiştir. Erdem ve arkadaşlarının araştırmasında yaşları 20 ve altında olanların akademik başarı puanları anlamlı bir şekilde, yaşları 20 ve üstünde olanlardan daha çok bulunmuştur.

Araştırmamızda farklı yaş gruplarındaki üniversite öğrencilerinin akademik başarıları arasında anlamlı bir fark bulunmaması, üniversitedeki müfredatların yaşa uygun bir şekilde hazırlanmış olma olasılığını düşündürmektedir.

¹⁰⁰ Ramazan Erdem vd., “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı ile İlişkisi”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/14 (2005), 172-173.

3.2.3. Akademik Başarı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 23'te Akademik Başarı genel ortalama ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaşmasını gösteren bağımsız örneklem grubu t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 23. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Akademik Başarı	Kadın	333	183,62	30,82	1,171	,242
	Erkek	168	179,79	40,92		
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	Kadın	333	68,95	18,10	1,855	,064
	Erkek	168	65,64	20,30		
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	Kadın	333	20,63	5,27	,784	,433
	Erkek	168	20,21	6,12		
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	Kadın	333	22,69	6,48	,075	,941
	Erkek	168	22,64	7,31		
Odaklanma Alt Boyutu	Kadın	333	11,62	3,56	,116	,908
	Erkek	168	11,58	4,16		
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	Kadın	333	19,32	6,91	2,938	,003*
	Erkek	168	17,41	6,77		
Sosyalleşme Alt Boyutu	Kadın	333	6,36	4,34	-4,902	,000*
	Erkek	168	8,49	5,06		
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	Kadın	333	12,97	4,87	-,373	,709
	Erkek	168	13,15	5,18		
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	Kadın	333	9,16	3,97	3,346	,001*
	Erkek	168	7,93	3,65		
Kişisel Uyum Alt Boyutu	Kadın	333	11,91	5,09	-1,686	,092
	Erkek	168	12,73	5,11		

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma

Tablo 23'e göre üniversite öğrencilerinin cinsiyeti ile Akademik Başarı puan ortalaması (p>0.05) ve alt boyutları Genel Akademik Başarılar alt boyutu puan ortalaması (p>0.05), İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu puan ortalaması (p>0.05), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu puan ortalaması (p>0.05), Odaklanma alt boyutu puan ortalaması (p>0.05), Kariyer Kararlılığı alt boyutu puan ortalaması (p>0.05), Kişisel Uyum alt boyutu puan ortalaması (p>0.05) arasında bulunan farklılaşma anlamlı değildir.

Cinsiyetin, üniversite öğrencilerinin Akademik Başarı alt boyutları olan Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu (t:2.938, p<.05), Sosyalleşme alt boyutu (t:-4.902, p<.05) ve Anksiyete Yokluğu alt boyutu (t:3.346, p<.05) üzerinde anlamlı bir farklılaşma yarattığı bulgulanmıştır.

Kadın üniversite öğrencilerinin Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu puan ortalamalarının (\bar{X} =19,32) erkek üniversite öğrencilerinin Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ortalamalarından (\bar{X} =17,41) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Erkek üniversite öğrencilerinin Sosyalleşme alt boyutundaki Akademik Başarı puan ortalamalarının (\bar{X} =8,49) kadın üniversite öğrencilerinkinden (\bar{X} =6,36) anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kadın üniversite öğrencilerinin Anksiyete Yokluğu alt boyutu ortalamalarının (\bar{X} =9,16) erkek üniversite öğrencilerinin Anksiyete Yokluğu alt boyutu ortalamalarından (\bar{X} =7,93) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H10: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi reddedilmiştir.**

Önceki araştırmalar, çoğunlukla kadınların akademik başarıda erkeklerden daha ön planda olduğunu göstermiştir. Buna karşın, bu çalışmada bazı alt boyutlarda istisnalar (Dış Motivasyon/Gelecek, Sosyalleşme ve Anksiyete Yokluğu alt boyutları) dışında akademik başarıda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı ortaya konulmuştur.

Aba'nın¹⁰¹ çalışmasında, akademik başarıda kız öğrenciler daha yüksek puan elde etmesine rağmen cinsiyetin akademik başarıya olan etkisinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bahar ve arkadaşlarının¹⁰² yürüttüğü araştırmada ise, kız öğrencilerin akademik başarı ortalamasının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu

¹⁰¹ Dilan Aba, *Öğrencilerin Sınav Kaygısı ile Akademik Başarı Arasındaki Cinsiyet Farklılığı* (İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 41.

¹⁰² Hüseyin Hüsnü Bahar vd., “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet ve Branşa Göre Akademik Başarı Durumları ile Öğrenme Stillerinin İncelenmesi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 42/1 (2009), 69-86.

belirlenmiştir. Bahar'ın¹⁰³ farklı bir çalışmasında KPSS puanları iki farklı değişkenle incelenmiştir. Bunlar akademik başarı ve cinsiyettir. Bahar'ın bu çalışmasında, kadın öğretmen adaylarının erkeklere kıyasla topladığı genel akademik başarı puanları anlamlı düzeyde daha çoktur. Buna karşın erkeklerin KPSS puanları anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Bu araştırmada, cinsiyetin akademik başarıya etkisinin anlamlı bir seviyede olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgunun sebebi, günümüzde her iki cinsiyet için de maddi beklentilerin eşitlenmesidir denebilir. Bu durum hem erkek hem de kız öğrencilerin geleceklerini güvence altına almak için derslerinde başarılı olma zorunluluğu hissetmelerine yol açıyor olabilir. Günümüz eğitim sisteminin her iki cinse aynı fırsatları sunması da bu sonucun ortaya çıkmasına sebep olmuş olabilir.

3.2.4. Akademik Başarı Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 24'te Akademik Başarı genel ortalama ve alt boyutlarının sınıfa göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 24. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni)

Değişkenler	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Akademik Başarı	1.sınıf	81	180,14	35,08	1,816	,124	
	2.sınıf	197	181,37	31,96			
	3.sınıf	39	182,00	28,61			
	4.sınıf	107	189,73	41,85			
	5.sınıf	77	177,01	30,87			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	1.sınıf	81	68,79	20,39	2,152	,073	
	2.sınıf	197	66,17	16,74			
	3.sınıf	39	71,26	18,60			
	4.sınıf	107	71,21	23,45			
	5.sınıf	77	64,70	14,58			

¹⁰³ Hüseyin Hüsnü Bahar, "KPSS Puanlarının Akademik Başarı ve Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi", *Eğitim ve Bilim* 31/140 (2006), 68-74.

Tablo 24. devamı

İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	1.sınıf	81	20,44	5,32	,479	,751
	2.sınıf	197	20,75	5,56		
	3.sınıf	39	20,13	5,39		
	4.sınıf	107	20,68	5,95		
	5.sınıf	77	19,79	5,45		
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	1.sınıf	81	21,72	6,97	1,918	,106
	2.sınıf	197	22,50	6,62		
	3.sınıf	39	21,79	5,16		
	4.sınıf	107	24,16	7,36		
	5.sınıf	77	22,52	6,59		
Odaklanma Alt Boyutu	1.sınıf	81	11,01	3,58	,878	,477
	2.sınıf	197	11,76	3,87		
	3.sınıf	39	11,21	3,05		
	4.sınıf	107	11,92	4,07		
	5.sınıf	77	11,64	3,58		
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	1.sınıf	81	18,11	6,99	1,996	,094
	2.sınıf	197	19,41	6,77		
	3.sınıf	39	18,82	6,70		
	4.sınıf	107	18,98	7,25		
	5.sınıf	77	16,92	6,63		
Sosyalleşme Alt Boyutu	1.sınıf	81	6,59	4,20	1,677	,154
	2.sınıf	197	7,15	4,72		
	3.sınıf	39	5,95	4,03		
	4.sınıf	107	7,01	5,17		
	5.sınıf	77	8,08	4,68		
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	1.sınıf	81	13,19	5,23	1,206	,307
	2.sınıf	197	13,09	4,84		
	3.sınıf	39	11,59	4,07		
	4.sınıf	107	13,55	5,29		
	5.sınıf	77	12,74	4,95		
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	1.sınıf	81	9,00	4,30	1,221	,301
	2.sınıf	197	8,68	3,87		
	3.sınıf	39	8,03	3,44		
	4.sınıf	107	9,29	4,05		
	5.sınıf	77	8,29	3,55		
Kişisel Uyum Alt Boyutu	1.sınıf	81	11,28	5,61	1,816	,124
	2.sınıf	197	11,88	5,03		
	3.sınıf	39	13,23	4,60		
	4.sınıf	107	12,93	5,48		
	5.sınıf	77	12,34	4,28		

Tablo 24'e göre üniversite öğrencilerinin sınıf durumu ile Akademik Başarı puan ortalaması ($p>0.05$) ve alt boyutları olan Genel Akademik Başarılar alt boyutu ($p>0.05$) İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu ($p>0.05$), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu ($p>0.05$), Odaklanma alt boyutu ($p>0.05$), Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ($p>0.05$), Sosyalleşme alt boyutu ($p>0.05$), Kariyer Kararlılığı alt boyutu ($p>0.05$), Anksiyete Yokluğu alt boyutu ($p>0.05$), Kişisel Uyum alt boyutu ($p>0.05$) arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H11: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi reddedilmiştir.**

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin sınıf durumu ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aba'nın¹⁰⁴ yaptığı çalışmada ve Erdem ve arkadaşlarının¹⁰⁵ yaptığı çalışmada da sınıfın ve akademik başarıyla bir ilişkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Alver'in¹⁰⁶ yaptığı çalışmada ise 4. Sınıfların daha başarılı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bu verilere neden olarak, öğrencinin bireysel yetenekleri, çalışma alışkanlıkları, motivasyonu, öğrenme stilleri ve kişisel yaşam koşulları gibi birçok faktörün benzer oluşu, öğrencilerin aile, arkadaşlar ve öğretmenlerden aldıkları sosyal ve duygusal desteğin yeterli ve yakın düzeyde oluşu ve öğrencilerin benzer öğretim yöntemleriyle öğrenim görüyor olabilmeleri neden olarak gösterilebilir.

3.2.5. Akademik Başarı Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 25'te Akademik Başarı genel ortalama ve alt boyutlarının fakülteye göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları bulunmaktadır.

¹⁰⁴ Aba, *Öğrencilerin Sınav Kaygısı ile Akademik Başarı Arasındaki Cinsiyet Farklılığı*, 42.

¹⁰⁵ Erdem vd., “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı ile İlişkisi”, 172-173.

¹⁰⁶ Birol Alver, “Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Akademik Başarılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 21/21 (2013), 87.

Tablo 25. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Fakülte	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Akademik Başarı	Eğitim ^a	30	179,10	41,20	2,029	,050*	b,f>e,h
	İTBF ^b	46	192,50	40,57			
	Hukuk ^c	31	186,00	37,41			
	İİBF ^d	143	183,45	33,37			
	İlahiyat ^e	96	176,30	29,80			
	İletişim ^f	29	192,76	31,19			
	MMDBF ^g	44	186,43	42,76			
	SBF ^h	82	175,66	28,59			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	Eğitim ^a	30	64,33	19,84	3,008	,004*	f>e,h
	İTBF ^b	46	73,13	23,33			
	Hukuk ^c	31	72,71	24,19			
	İİBF ^d	143	67,68	17,81			
	İlahiyat ^e	96	64,44	16,69			
	İletişim ^f	29	77,86	21,28			
	MMDBF ^g	44	68,68	20,26			
	SBF ^h	82	64,57	14,15			
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	Eğitim	30	19,73	5,84	1,558	,146	
	İTBF	46	21,15	5,91			
	Hukuk	31	19,77	3,77			
	İİBF	143	21,04	5,61			
	İlahiyat	96	20,01	5,57			
	İletişim	29	22,76	4,75			
	MMDBF	44	20,20	6,54			
	SBF	82	19,61	5,31			
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	Eğitim	30	22,43	7,32	1,260	,268	
	İTBF	46	23,80	8,48			
	Hukuk	31	24,23	5,33			
	İİBF	143	22,66	6,32			
	İlahiyat	96	21,55	7,03			
	İletişim	29	21,45	6,50			
	MMDBF	44	24,18	7,14			
	SBF	82	22,50	6,17			

Tablo 25. devamı

Odaklanma Alt Boyutu	Eğitim	30	12,00	4,46	,342	,934	
	İTBF	46	11,98	4,02			
	Hukuk	31	12,06	3,09			
	İİBF	143	11,66	3,67			
	İlahiyat	96	11,30	3,62			
	İletişim	29	11,76	3,23			
	MMDBF	44	11,61	4,77			
	SBF	82	11,32	3,59			
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	Eğitim	30	19,33	7,07	1,367	,217	
	İTBF	46	19,00	6,34			
	Hukuk	31	18,97	7,88			
	İİBF	143	19,25	6,99			
	İlahiyat	96	19,55	6,92			
	İletişim	29	17,31	6,43			
	MMDBF	44	18,02	6,98			
	SBF	82	16,96	6,66			
Sosyalleşme Alt Boyutu	Eğitim ^a	30	7,67	4,96	5,321	,000*	
	İTBF ^b	46	6,91	4,68			
	Hukuk ^c	31	4,23	2,16			
	İİBF ^d	143	7,99	5,04			
	İlahiyat ^e	96	5,58	3,48			
	İletişim ^f	29	6,28	4,16			
	MMDBF ^g	44	8,89	6,09			g>c,e
	SBF ^h	82	7,50	4,44			h>c
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	Eğitim	30	12,77	5,47	,635	,727	
	İTBF	46	13,39	4,98			
	Hukuk	31	12,00	4,62			
	İİBF	143	12,90	4,59			
	İlahiyat	96	13,42	5,29			
	İletişim	29	14,24	5,00			
	MMDBF	44	13,02	5,28			
	SBF	82	12,68	5,06			

Tablo 25. devamı

Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	Eğitim ^a	30	8,10	3,51	2,286	,027*	b>h
	İTBF ^b	46	10,50	3,72			
	Hukuk ^c	31	9,74	4,40			
	İİBF ^d	143	8,52	3,76			
	İlahiyat ^e	96	8,86	4,08			
	İletişim ^f	29	8,45	4,44			
	MMDBF ^g	44	8,70	4,12			
	SBF ^h	82	8,01	3,44			
Kişisel Uyum Alt Boyutu	Eğitim ^a	30	12,73	5,04	,726	,650	
	İTBF ^b	46	12,63	5,52			
	Hukuk ^c	31	12,29	5,83			
	İİBF ^d	143	11,75	4,87			
	İlahiyat ^e	96	11,58	5,34			
	İletişim ^f	29	12,66	6,16			
	MMDBF ^g	44	13,11	5,10			
	SBF ^h	82	12,50	4,35			

Tablo 25'te yer alan bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin fakülte durumu ile Akademik Başarı alt boyutları olan İçsel Motivasyon alt boyutu ($p>0.05$), Özgüven alt boyutu ($p>0.05$), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu ($p>0.05$), Odaklanma alt boyutu ($p>0.05$), Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ($p>0.05$), Kariyer Kararlılığı alt boyutu ($p>0.05$) ve Kişisel Uyum alt boyutu ($p>0.05$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığı saptanmıştır.

Tablo 25'e göre üniversite öğrencilerinin fakülte durumu ile Akademik Başarı ($F:2.029$, $p<.05$) ve alt boyutları Genel Akademik Başarılar alt boyutu ortalama puanları ($F:3.008$, $p<.05$), Sosyalleşme alt boyutu ortalama puanları ($F:5.321$, $p<.05$), Anksiyete Yokluğu alt boyutu puan ortalaması ($F:2.286$, $p<.05$), farklılaşması anlamlıdır.

Grup farklarının anlamlılığını incelemek için Post Hoc testi uygulanmış ve grup ortalamaları karşılaştırılması parametrik çoklu karşılaştırma yöntemi olan Bonferroni metodu ile analiz edilmiştir. Bu sonuçlara göre; İletişim Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=192.76$) ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Akademik Başarı puan ortalamalarının ($\bar{X}=192,50$) istatistiksel olarak İlahiyat Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=176,30$) ve Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite

öğrencilerinin Akademik Başarı puan ortalamalarından ($\bar{X}=175,66$) daha fazla olduğu bulgulanmıştır.

İletişim Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Genel Akademik Başarılar alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=77,86$) İlahiyat Fakültesinde okuyan ($\bar{X}=64,44$) ve Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin Genel Akademik Başarılar alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=64,57$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

İstatistiksel olarak, Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültelerinde okuyan üniversite öğrencilerinin topladıkları Sosyalleşme alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=8,89$) İlahiyat Fakültesinde ($\bar{X}=5,58$) ve Hukuk Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Sosyalleşme alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=4,23$) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin Sosyalleşme alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=7,50$) istatistiksel olarak, Hukuk Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Sosyalleşme alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=4,23$) daha yüksek olmuştur.

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesinde okuyan üniversite öğrencilerinin Anksiyete Yokluğu alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=10,50$) Sağlık Bilimlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin Anksiyete Yokluğu alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=8,01$) daha yüksek olduğu istatistiksel olarak ortaya çıkmıştır.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H12: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları fakülte değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” **hipotezi kabul edilmiştir.**

Mevcut literatürde, bu çalışmada olduğu gibi geniş bir yelpazedeki fakültelerin akademik başarı düzeylerini karşılaştıran kapsamlı çalışmalar nadirdir. Bu durum, çalışmamızı özgün ve bu alana önemli bir katkı haline getirmektedir.

Bu çalışmada akademik başarı konusunda İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi ve İletişim Fakültesi öğrencileri, İlahiyat Fakültesi ve Sağlık Bilimleri öğrencilerinden önde bulunmuştur. Diğer alt boyutlarda üç alt boyutta hariç (Genel Akademik Başarılar,

Sosyalleşme ve Anksiyete yokluğu) bir farklılık bulunmamıştır. Nalbant'ın¹⁰⁷ çalışmasında fakülte ile başarı algısı arasındaki ilişki anlamlıdır. Nalbant'ın çalışmasında da bu çalışmada da Fen Edebiyat Fakültesi (bu çalışmadaki İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi) en yüksek akademik başarı puan değerine sahip fakülteler içerisinde olmuştur. Bunun nedeni, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi'nin eğitim programı, akademik başarıyı teşvik edici niteliklerde hazırlanmış olabilir. İlahiyat fakültesinin puanlarının düşük olması düşük profilli öğrencileri barındırdığı için olabilir. Zira son yıllarda İlahiyat fakülteleri üniversiteye geçiş sınavlarında çok düşük puan alan öğrencileri kabul etmektedir. Bu da düşük profilli öğrencilerin, dersleri ağır ve yoğun olan ilahiyat fakültesinde başarılı olmalarına engel olmuş olabilir. Sağlık Bilimlerinin puanlarının genellikle diğerlerinden düşük olmasının sebebi ise ders programlarının yoğunluğu ve müfredat konularının zorlayıcı düzeyde ağırlığı yanında, teorik derslerle beraber uygulama eğitimlerinin var oluşunun akademik anlamda öğrencileri zorlayıcı bir neden olarak algılanması mantıkî bir neden olarak zikredilebilir.

3.2.6. Akademik Başarı Düzeylerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 26, akademik başarının genel ortalama ve alt boyutlarının aile gelir durumuyla ilişkisini gösteren ANOVA sonuçlarını sunmaktadır.

¹⁰⁷ Nalbant, *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma (Makü Örneği)*, 78-79.

Tablo 26. Üniversite Öğrencilerinin Aile gelir Durumu Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Aile Gelir Durumu	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı**
Akademik Başarı	Düşük	47	181,34	42,62	,553	,576	
	Orta	417	181,94	32,26			
	Yüksek	37	188,05	46,72			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	Düşük ^a	47	64,17	22,07	1,015	,363	
	Orta ^b	417	68,14	17,95			
	Yüksek ^c	37	69,05	24,56			
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	Düşük	47	20,09	6,27	,137	,872	
	Orta	417	20,53	5,28			
	Yüksek	37	20,57	7,57			
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	Düşük	47	23,30	7,42	,646	,525	
	Orta	417	22,52	6,53			
	Yüksek	37	23,59	8,43			
Odaklanma Alt Boyutu	Düşük	47	11,40	3,96	,269	,764	
	Orta	417	11,60	3,64			
	Yüksek	37	12,00	4,86			
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	Düşük	47	19,70	7,47	,757	,470	
	Orta	417	18,51	6,79			
	Yüksek	37	19,24	7,60			
Sosyalleşme Alt Boyutu	Düşük	47	7,04	5,08	1,067	,345	
	Orta	417	6,99	4,55			
	Yüksek	37	8,16	5,73			
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	Düşük ^a	47	12,79	4,68	3,253	,039*	c>b
	Orta ^b	417	12,88	4,92			
	Yüksek ^c	37	15,03	5,61			
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	Düşük ^a	47	8,53	4,24	,373	,689	
	Orta ^b	417	8,73	3,88			
	Yüksek ^c	37	9,24	3,82			
Kişisel Uyum Alt Boyutu	Düşük ^a	47	14,32	5,64	5,106	,006*	a>b,c
	Orta ^b	417	12,04	4,90			
	Yüksek ^c	37	11,16	6,03			

*p<0,05, N= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık, \bar{X} = Ortalama, SS=Standart Sapma **Farklı harfler Grup farkını göstermektedir.

Tablo 26'nın sunduğu ANOVA testi sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin aile gelir durumu ile akademik başarı puan ortalaması ve Genel Akademik Başarılar alt boyutu, İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu, Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu, Odaklanma alt boyutu, Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu, Sosyalleşme alt

boyutu, Anksiyete Yokluğu alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmemiştir.

Üniversite öğrencilerinin aile gelir durumu ile Kariyer Kararlılığı alt boyutu (F:3.253, $p<.05$), Kişisel Uyum alt boyutu (F:5.106, $p<.05$) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Gruplar arasındaki farkı ortaya koymak için Post Hoc testi yapılmış ve grup ortalamalarının karşılaştırma testi için Bonferroni metodu kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre aile gelir durumu yüksek olan üniversite öğrencilerinin Kariyer Kararlılığı alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=15,03$) aile gelir durumu orta olan üniversite öğrencilerinin Kariyer Kararlılığı alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}12,88$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

İstatistiksel olarak, aile gelir durumu düşük olan üniversite öğrencilerinin Kişisel Uyum alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=14,32$) aile gelir durumu orta ($\bar{X}=12,04$) ve yüksek olanların ortalamalarından ($\bar{X}=11,16$) daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Artırmada elde edilen bulgular neticesinde “**H13: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” hipotezi reddedilmiştir

Bu çalışmada bazı alt boyutlar istisna olmakla beraber (kariyer kararlılığı ve kişisel uyum) aile gelir durumu ile akademik başarı arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu elde edilmiştir. Ancak daha önce yapılmış bazı araştırmalarda bundan farklı sonuçlar elde edilmiştir. Aba'nın¹⁰⁸ yaptığı araştırmada da bu çalışma gibi ailenin gelir durumunun akademik başarıya bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Alıcıkuş'un¹⁰⁹ yaptığı araştırmada ise akademik başarı ortalaması çok iyi+iyi, orta ve düşük+çok düşük gelir algısına göre sırasıyla yukarıdan aşağıya doğru düzenli bir şekilde azaldığı ve her grup için anlamlı olduğu bulunmuştur.

Yapılan araştırmada bu bulgulara ulaşılmış olmasının olası nedenleri arasında, üniversitenin tüm öğrencilerine eşit imkanlar sunması olarak gösterilebilir. Üniversitenin sağladığı burs imkanları, ücretsiz veya düşük maliyetli konaklama

¹⁰⁸ Aba, *Öğrencilerin Sınav Kaygısı ile Akademik Başarı Arasındaki Cinsiyet Farklılığı*, 45.

¹⁰⁹ Alıcıkuş, *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Akademik Başarı ilişkisi Kahramanmaraş Örneği*, 45.

seçenekleri, ders kitapları ve diğer eğitim materyallerine erişim imkânı gibi eğitime destek teşkil eden faktörler yanında, düşük gelir ailelerden gelen öğrencilerin, maddi zorlukları aşabilmek için daha yüksek bir motivasyon ve azim göstererek çalışıyor olma ihtimalleri, üniversitenin öğrencilere eşit, kaliteli eğitim imkanları ve destek programları sunuyor olması ve öğrencilerin çalışma disiplinine sahip olmaları gösterilebilir. Aynı şekilde Isparta şehri, öğrencilere part time çalışıp para kazanma fırsatı da sunduğu için böyle bir sonucun elde edilmesine sebep olmuş olabilir.

3.2.7. Akademik Başarı Düzeylerinin Barınma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda, Akademik Başarı genel ortalama ve alt barınma değişkenine göre nasıl farklılaştığını gösteren ANOVA sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 27. Üniversite Öğrencilerinin Barınma Durumuna Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni)

Değişkenler	Barınma	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Akademik Başarı	Özel Yurt	20	179,15	29,33	,293	,883	
	Aile/akraba yanı	78	182,21	39,00			
	Devlet Yurdu	190	182,31	36,69			
	Ev/apart	194	183,44	31,24			
	Şahsi ev	19	175,21	32,33			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	Özel Yurt	20	71,25	18,04	,214	,931	
	Aile/akraba yanı	78	67,82	18,72			
	Devlet Yurdu	190	67,45	18,81			
	Ev/apart	194	68,02	19,38			
	Şahsi ev	19	66,37	18,22			

Tablo 27. devamı

İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	Özel Yurt	20	19,10	3,91		
	Aile/akraba yanı	78	20,58	6,13		
	Devlet Yurdu	190	20,76	5,66	,927	,448
	Ev/apart	194	20,51	5,35		
	Şahsi ev	19	18,68	5,82		
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	Özel Yurt	20	22,45	4,86		
	Aile/akraba yanı	78	22,35	7,59		
	Devlet Yurdu	190	22,71	6,86	,070	,991
	Ev/apart	194	22,80	6,58		
	Şahsi ev	19	22,63	6,41		
Odaklanma Alt Boyutu	Özel Yurt	20	10,55	2,74		
	Aile/akraba yanı	78	11,78	3,82		
	Devlet Yurdu	190	11,45	3,66	,638	,636
	Ev/apart	194	11,79	3,87		
	Şahsi ev	19	11,79	4,53		
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	Özel Yurt	20	16,95	4,96		
	Aile/akraba yanı	78	19,33	6,56		
	Devlet Yurdu	190	19,27	7,25	2,024	,090
	Ev/apart	194	18,34	6,87		
	Şahsi ev	19	15,42	6,19		
Sosyalleşme Alt Boyutu	Özel Yurt	20	5,15	3,27		
	Aile/akraba yanı	78	6,54	4,49		
	Devlet Yurdu	190	6,95	4,51	1,850	,118
	Ev/apart	194	7,64	5,03		
	Şahsi ev	19	6,84	4,57		

Tablo 27. devamı

Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	Özel Yurt	20	13,95	4,74		
	Aile/akraba yanı	78	13,18	5,57		
	Devlet Yurdu	190	12,77	4,79	,411	,801
	Ev/apart	194	13,06	4,99		
	Şahsi ev	19	13,74	4,47		
	Özel Yurt	20	9,50	4,03		
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	Aile/akraba yanı	78	8,59	4,05		
	Devlet Yurdu	190	8,91	3,91	,420	,794
	Ev/apart	194	8,62	3,92		
	Şahsi ev	19	8,26	3,21		
	Özel Yurt	20	10,25	4,25		
	Aile/akraba yanı	78	12,04	5,60		
Kişisel Uyum Alt Boyutu	Devlet Yurdu	190	12,04	5,17	1,288	,274
	Ev/apart	194	12,66	4,89		
	Şahsi ev	19	11,47	5,17		
	Özel Yurt	20	10,25	4,25		
	Aile/akraba yanı	78	12,04	5,60		
	Devlet Yurdu	190	12,04	5,17		

Tablo 27’ye göre üniversite öğrencilerinin kaldıkları yer ile Akademik Başarı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Bu bulgular sonucunda “**H14:** Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları Barınma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.” **hipotezi reddedilmiştir.**

Bu çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin barınma değişkenine göre akademik başarılarında anlamlı düzeyde bir farklılaşma gözlemlenmemiştir. Bu bulgu, Arıkan¹¹⁰ tarafından yapılan ve öğrencilerin barınma değişkenine göre akademik başarılarının karşılaştırıldığı çalışmadaki bulgularla tutarsızdır. Arıkan'ın çalışmasında, en yüksek ortalama başarı öğrenci yurtlarında kalan öğrencilerde gözlemlenmiş, ailesinin yanında kalanlar ikinci sırayı almış, öğrenci evlerinde kalanlar ise üçüncü

¹¹⁰ Necip İhsan Arıkan, “Akademik Başarı ile Seçilmiş Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 2 (Aralık 2019), 22.

sırada yer almıştır. Ancak, Arıkan'ın çalışmasında da istatistiksel olarak, aile yanında kalanlar ile öğrenci yurtlarında kalanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrenci evlerinde kalanlarla diğer gruplar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Erdem ve arkadaşlarının¹¹¹ yaptığı çalışmada aileden ayrı ev, ailenin yanı, Kredi Yurtlar Kurumu ve özel yurttaki kalanların akademik başarıları karşılaştırılmıştır. Çalışma bulgularına göre özel yurttaki kalanların diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, bütün bu benzer çalışmalardan farklı olarak üniversite öğrencilerinde, barınma değişkeni ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgunun altında yatan olası nedenlerden biri, günümüzde öğrencilerin kaldıkları yerlerin sosyal imkanlarının ve çalışmaya elverişli ortamlarının geçmişe kıyasla daha iyi olması olabilir. Günümüzde birçok yurt ve öğrenci evi, öğrencilerin akademik çalışmalarına destek olabilecek çeşitli imkanlar sunmaktadır. Örneğin, özel ders çalışma alanları, kütüphaneler ve internet erişimi gibi imkanlar, öğrencilerin daha verimli bir şekilde çalışmalarına ve akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olabilir. Bunun yanında, aynı ya da yakın ders içeriğine sahip fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kalınan her ortamda dersler ve başarıya ulaşma hususlarında birbiriyle yardımlaşıyor, birlikte ortak çalışma sergiliyor olma ihtimalleri yanında, ikamet edilen hangi ortamda olurlarsa olsunlar modern çağın kendilerine sunduğu bilgi teknolojilerine ulaşmada ve dersleri hususunda destek almalarında bir engelle karşılaşmamaları ihtimali de yakın başarı düzeyine ulaşmalarının, dolayısıyla barınma değişkenine bağlı olarak akademik başarı düzeyinin anlamlı farklılaşma göstermemiş olmasının nedenleri arasında zikredilebilir.

3.2.8. Akademik Başarı Düzeylerinin Akademik Başarı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 28, Akademik Başarı genel ortalama ve alt boyutlarının akademik başarıya göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçlarını sunmaktadır.

¹¹¹ Erdem vd., “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı ile İlişkisi”, 172-173.

Tablo 28: Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarı Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni) Sonuçları

Değişkenler	Akademik Başarı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı**
Akademik Başarı	Düşük	28	177,71	42,63	1,395	,249	
	Orta	400	181,59	33,16			
	Yüksek	73	188,19	38,23			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	Düşük ^a	28	57,64	23,70	7,012	,001*	c>a,b
	Orta ^b	400	67,61	17,10			
	Yüksek ^c	73	73,03	24,18			
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	Düşük	28	20,61	6,55	1,174	,310	
	Orta	400	20,32	5,40			
	Yüksek	73	21,40	6,04			
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	Düşük	28	23,32	7,64	,346	,708	
	Orta	400	22,55	6,69			
	Yüksek	73	23,11	6,89			
Odaklanma Alt Boyutu	Düşük	28	11,89	3,82	1,366	,256	
	Orta	400	11,71	3,71			
	Yüksek	73	10,95	4,02			
Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	Düşük	28	19,00	7,52	,435	,647	
	Orta	400	18,54	6,75			
	Yüksek	73	19,33	7,57			
Sosyalleşme Alt Boyutu	Düşük	28	8,07	5,44	2,055	,129	
	Orta	400	7,17	4,64			
	Yüksek	73	6,18	4,65			
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	Düşük	28	13,36	5,47	,222	,801	
	Orta	400	12,96	4,93			
	Yüksek	73	13,32	5,09			
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	Düşük ^a	28	10,82	4,12	4,346	,013*	a>b,c
	Orta ^b	400	8,66	3,88			
	Yüksek ^c	73	8,42	3,79			
Kişisel Uyum Alt Boyutu	Düşük	28	13,00	6,49	,554	,575	
	Orta	400	12,08	4,94			
	Yüksek	73	12,47	5,46			

Tablo 28'e göre üniversite öğrencilerinin Akademik Başarı puan ortalaması ($p>0.05$) ve alt boyutları olan İçsel Motivasyon ve Özgüven alt boyutu ($p>0.05$), Algılanan Öğretmen Yeterliliği alt boyutu ($p>0.05$), Odaklanma alt boyutu ($p>0.05$), Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ($p>0.05$), Sosyalleşme alt boyutu ($p>0.05$), Kariyer

Kararlılığı alt boyutu ($p>0.05$), Kişisel Uyum alt boyutu ($p>0.05$) arasındaki farklılaşma anlamlı düzeyde değildir.

Üniversite öğrencilerinin akademik başarısı ile Genel Akademik Başarılar alt boyutu ($F:7.012$, $p<.05$) ve Anksiyete Yokluğu alt boyutu ($F:4.346$, $p<.05$) arasında ise anlamlı bir fark vardır.

Gruplar arası fark olup olmadığını bulgulamak için Post Hoc testi, grup ortalamalarını karşılaştırmak için de Bonferroni metodu kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre Akademik başarısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin Genel Akademik Başarılar alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=73,03$) akademik başarısı düşük olan ($\bar{X}=57,64$) ve akademik başarısı orta olan üniversite öğrencilerinin Genel Akademik Başarılar alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=67,61$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Akademik başarısı düşük olan üniversite öğrencilerinin Anksiyete Yokluğu alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=10,82$) akademik başarısı orta olan ($\bar{X}=8,66$) ve akademik başarısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin Anksiyete Yokluğu alt boyutu puan ortalamalarından ($\bar{X}=8,42$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde “***H15: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları akademik başarı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.***” hipotezi reddedilmiştir.

Araştırma neticesinde (Genel Akademik Başarılar alt boyutu ve Anksiyete Yokluğu alt boyutu hariç) öğrencilerin algıladıkları akademik başarı ile bu çalışmada tespit edilen akademik başarıları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışmamızda kullanılan ölçek, öğrencilerin sadece aldıkları not ortalamalarını değil, aynı zamanda farklı akademik başarı göstergelerini de dikkate almaktadır. Öğrenciler ise kendi akademik başarılarını algımlarken, sadece aldıkları not ortalamalarını göz önünde bulundurmuş olabilirler. Bu algısal farklılık, böyle bir bulgunun elde edilmesine sebep olmuş olabilir.

3.2.9. Akademik Başarı Düzeylerinin Algılanan Dindarlık Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Tablo 29’da Akademik Başarı genel ortalama ve alt boyutlarının algılanan dindarlığa göre farklılaşmasını gösteren ANOVA sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 29. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Dindarlık Değişkenine Göre Akademik Başarının İncelenmesine İlişkin (ANOVA- Bonferroni)

Değişkenler	Dindarlık Algısı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Grup farkı
Akademik Başarı	Dindar değil	63	185,19	32,73	,297	,828	
	Az dindar	127	182,73	28,47			
	Dindar	279	181,23	36,69			
	Çok Dindar	32	184,78	41,24			
Genel Akademik Başarılar Alt Boyutu	Dindar değil	63	70,02	21,77	,892	,445	
	Az dindar	127	67,20	17,04			
	Dindar	279	67,19	19,01			
	Çok Dindar	32	71,75	19,16			
İçsel Motivasyon ve Özgüven Alt Boyutu	Dindar değil	63	21,06	5,09	,505	,679	
	Az dindar	127	20,69	5,03			
	Dindar	279	20,23	5,84			
	Çok Dindar	32	20,78	6,16			
Algılanan Öğretmen Yeterliliği Alt Boyutu	Dindar değil	63	21,71	6,25	,663	,575	
	Az dindar	127	23,18	6,22			
	Dindar	279	22,65	6,93			
	Çok Dindar	32	22,78	8,27			
Odaklanma Alt Boyutu	Dindar değil	63	11,76	4,12	,468	,705	
	Az dindar	127	11,71	3,82			
	Dindar	279	11,62	3,68			
	Çok Dindar	32	10,88	3,69			

Tablo 29. devamı

Dış Motivasyon/Gelecek Alt Boyutu	Dindar değil	63	18,87	6,76	,155	,926	
	Az dindar	127	18,39	6,69			
	Dindar	279	18,81	7,02			
	Çok Dindar	32	18,31	7,41			
Sosyalleşme Alt Boyutu	Dindar değil ^a	63	6,95	5,15	3,831	,010*	b>c
	Az dindar ^b	127	8,27	4,72			
	Dindar ^c	279	6,65	4,47			
	Çok Dindar ^d	32	6,34	5,03			
Kariyer Kararlılığı Alt Boyutu	Dindar değil	63	13,37	5,14	,832	,476	
	Az dindar	127	12,57	4,55			
	Dindar	279	13,06	5,08			
	Çok Dindar	32	13,97	5,26			
Anksiyete Yokluğu Alt Boyutu	Dindar değil	63	8,24	3,84	1,327	,265	
	Az dindar	127	8,65	3,68			
	Dindar	279	9,01	4,02			
	Çok Dindar	32	7,88	3,87			
Kişisel Uyum Alt Boyutu	Dindar değil	63	13,21	5,57	,963	,410	
	Az dindar	127	12,06	4,66			
	Dindar	279	12,02	5,08			
	Çok Dindar	32	12,09	6,03			

Tablo 29'a göre üniversite öğrencilerinin dindarlık algısı ile Sosyalleşme alt boyutu ($F:3.831$, $p<.05$) arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Akademik başarı ve diğer alt boyutlarla arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Grup ortalamalarının karşılaştırılması Bonferroni metoduyla yapılmış, grup farkı için ise Post Hoc testi kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre kendini az dindar olarak gören üniversite öğrencilerinin Sosyalleşme puan ortalamalarının ($\bar{X}=8,27$) kendini dindar olarak ifade edenlerin puanlarından ($\bar{X}=6,65$) anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.

Elde edilen bulgular neticesinde “**H16: Üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanları dindarlık algısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.**” hipotezi reddedilmiştir.

Araştırma neticesinde üniversite öğrencilerinin dindarlık algısı ile akademik başarıları arasında (sosyalleşme alt boyutu hariç) bir ilişki bulunamamıştır. Benzer bir çalışma da Soykan’ın¹¹² yaptığı araştırmadır. Soykan’ın araştırmasına göre akademik başarı ile dindarlık arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Sarı ve Yıldırım’ın¹¹³ yaptığı çalışmada ise farklı bir sonuç elde edilmiştir. Buna göre akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin şükür puanları, akademik başarısı düşük olanların şükür puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Bu çalışmada, dindarlıkla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin saptanmamış olması, Türkiye’de akademik eğitime, dolayısıyla akademik eğitim sonucunda elde edilen akademik başarıya atfedilen yüksek önemin bir sonucu olabilir. Bu durum, farklı dindarlık düzeylerine sahip öğrencilerin de akademik başarıya eşit derecede önem vermelerine ve bu hedefe ulaşmak için benzer çabayı göstermelerine yol açmış olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın alt problemi olan “*Üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, sınıf, fakülte, ailenin gelir durumu, barınma, genel akademik başarı ve algılanan dindarlık değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?*” sorusuna yönelik yapılan analizler, öğrencilerin dindarlık düzeylerinin incelenen diğer değişkenlerden bağımsız olarak, sadece fakülte değişkenine göre anlamlı farklılaşmalar taşıdığını ortaya koymuştur.

¹¹² Nurdan Yağlı Soykan, “Üniversite Öğrencilerinde Adil Dünya İnancı ve Dindarlık İlişkisi: Çankırı Örneği”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/1 (2023), 204.

¹¹³ Tuğba Sarı - Musa Yıldırım, “Pozitif Bir Karakter Gücü Olarak Şükür: Mental İyi Oluş ve Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi”, *International Journal of Social Science* 62 (2017), 22-23

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. SONUÇ

Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencisi olan 333 kadın, 168 erkek olmak üzere toplam 501 kişiden oluşan örneklem üzerinde 2024 Mart-Mayıs aylarında anket (nicel araştırma) yöntemiyle gerçekleştirilmiş olan çalışmada, katılımcıların demografik değişkenleri (yaş, cinsiyet, okumakta olduğu sınıf, okumakta olduğu fakülte, aile gelir durumu, barınma, genel akademik başarı düzeyi ve algılanan dindarlık düzeyi)'ne göre motivasyonel dindarlık düzeyleri ve akademik başarı düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı; üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında herhangi bir ilişkinin var olup olmadığı araştırılmıştır.

Çalışmada, araştırmacı tarafından belirlenmiş sorulardan oluşan, katılımcılara ait sosyo-demografik verileri elde etmeye yönelik “Kişisel Bilgi Formu”, katılımcıların akademik başarı düzeylerinin ölçülebilmesi amacıyla “Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği”, Dindarlık düzeylerinin ölçülebilmesi amacıyla da “Münchener Motivasyonel Dindarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan çalışmada, dindarlıkla akademik başarı arasındaki korelasyon bulguları incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık düzeyleri ile Akademik Başarı düzeyleri arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Dindarlıkla Akademik başarının alt boyutlarından ise, sadece Dış Motivasyon/Gelecek arasında anlamlı ve düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutu düzeyi ile Akademik Başarı ve dokuz alt boyutları arasındaki ilişki anlamlı ölçüde değildir.

Üniversite öğrencilerinin Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk düzeyi ile Akademik Başarı arasında bir ilişki görülmezken, akademik başarı ölçeğinin alt boyutları ile olan ilişkisi incelendiğinde ise, sadece Dış Motivasyon/Gelecek alt boyutu ile Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutu arasında anlamlı ve düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinde motivasyonel dindarlık ve akademik başarının yaşa göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Sonuçlar, 20, 21 ve 24 yaş ve üstü öğrencilerin motivasyonel dindarlık ve iki alt boyutundaki puan ortalamalarının 23 yaşındaki öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermiştir. Akademik başarıda ise, Kişisel Uyum alt boyutu hariç yaşa bağlı bir fark gözlemlenmemiştir. Kişisel Uyum alt boyutunda ise 22 yaşındakilerin 21 yaşındakilere göre daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinde motivasyonel dindarlık ve akademik başarının cinsiyet faktöründen nasıl etkilendiği incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, kadın öğrencilerin motivasyonel dindarlık puanlarının erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulgulanmıştır. Motivasyonel dindarlık ölçeğinin alt boyutlarında da benzer bir durum gözlemlenmiştir. Akademik başarı ve cinsiyet arasında ise, Dış motivasyon/Gelecek, Sosyalleşme ve Anksiyete Yokluğu alt boyutları dışında bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Sosyalleşme alt boyutunda erkekler daha yüksek puan değerine sahipken, Dış Motivasyonel/Gelecek ve Anksiyete Yokluğu alt boyutlarında ise kadınlar daha yüksek puan değerine sahip olduğu verilerine ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinde motivasyonel dindarlık ve akademik başarının sınıf değişkenine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, 1. 2. ve 3. Sınıfların motivasyonel dindarlık ve alt boyutlarında 4. ve 5. Sınıflardan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik başarı ve alt boyutlarında ise, sınıflar arasında bir fark bulunamamıştır.

Yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinde motivasyonel dindarlık ve akademik başarının fakülte değişkenine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Eğitim, İnsan ve Toplum Bilimleri ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin motivasyonel dindarlıkta Hukuk ve İletişim Fakültelerinden daha yüksek puan değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. İlahiyat Fakültesinin ise hem motivasyonel dindarlıkta hem de diğer iki alt boyutta Eğitim ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakülteleri hariç diğer hepsinden önde olduğu görülmüştür. Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutunda Eğitim ile İnsan ve Toplum Bilimleri Fakülteleri Hukuk ve

İletişim Fakültelerinden daha çok puan almıştır. Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutunda ise Eğitim, İnsan ve Toplum Bilimleri ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri Hukuk ve İletişim Fakültelerinden daha yüksek puan değerine sahiptir. Akademik başarıda ise, İletişim ve İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültelerinin İlahiyat ve Sağlık Bilimlerinden daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Genel akademik alt boyutunda İnsan ve Toplum Bilimleri ve İletişim Fakülteleri İlahiyat ve Sağlık Bilimlerinden daha çok puan almıştır. Sosyalleşme alt boyutunda, Mimarlık ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakülteleri Hukuk ve İlahiyat Fakültelerinden, Sağlık Bilimleri de Hukuk Fakültesinden daha yüksek puana sahip olduğu verilerine ulaşılmıştır. Anksiyete alt boyutunda, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sağlık Bilimlerinden daha yüksek puan değerine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ise fakülte değişkenine göre bir fark bulunmamıştır.

Yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinde motivasyonel dindarlık ve akademik başarının aile gelir durumu değişkenine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, motivasyonel dindarlık ve Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutunda ailenin gelir durumu orta olanlar ailenin gelir durumu yüksek olanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutunda ise fark bulunmamıştır. Akademik başarıda ise, Kariyer Kararlılığı alt boyutunda, aile gelir durumu yüksek olanlar orta olanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahipken, Kişisel Uyum alt boyutunda aile gelir durumu düşük olanlar orta ve yüksek olanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ailenin gelir durumunun etkisi olmadığı görülmüştür.

Yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinde motivasyonel dindarlık ve akademik başarının barınma durumuna göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, motivasyonel dindarlık ve Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki alt boyutunda devlet yurdunda kalanların kiralık ev ve apartta kalanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk alt boyutunda ise, özel yurt ve devlet yurdunda kalanların kiralık ev ve apartta kalanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Akademik başarıda ise, barınma değişkenine göre bir farklılık olmadığı ortaya çıkmamıştır.

Yapılan araştırmada, motivasyonel dindarlık ve akademik başarı düzeyinin akademik başarı değişkenine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, bu değişkenin motivasyonel dindarlık üzerinde bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Akademik başarıda ise sadece iki alt boyutta etkili olduğu görölmüştür. Buna göre Genel Akademik Başarılar alt boyutunda, yüksek akademik başarıya sahip olduğunu ifade edenler, düşük ve orta akademik başarıya sahip olduğunu ifade edenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değerine sahiptir. Anksiyete Yokluğu alt boyutunda ise düşük akademik başarıya sahip olduğunu ifade edenler, yüksek ve orta akademik başarıya sahip olduğunu ifade edenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek puan değeri elde etmiştir.

Yapılan araştırmada, motivasyonel dindarlık ve akademik başarının algılanan dindarlık düzeyi değişkenine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kendisini az dindar olarak ifade edenlerin motivasyonel dindarlık ve alt boyutlarında kendisini dindar değil diye ifade edenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Kendilerini dindar ve çok dindar olarak ifade edenler, motivasyonel dindarlık ve alt boyutlarında kendilerini az dindar ve dindar değil diye ifade edenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir. Akademik başarıda ise, sadece Sosyalleşme alt boyutunda farklılık tespit edilmiştir. Buna göre Sosyalleşme alt boyutunda, kendilerini az dindar olarak ifade edenler, kendilerini dindar olarak ifade edenlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek puan almıştır.

2. ÖNERİLER

Araştırma neticesinde şu önerilerde bulunulabilir:

1. Bu çalışmada dindarlıkla akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan bu ve benzeri araştırmalar, ileriki dönemlerde eğitimci ve araştırmacılar için yol gösterici veriler ortaya konması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle öğrencilerin akademik başarı düzeylerini etkileyebilecek farklı değişkenleri de dikkate alarak daha farklı çalışmalar yapılması faydalı olabilir.
2. Bu çalışmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi oluşturmaktadır. Aynı konunun farklı üniversitelerde veya birkaç üniversitede daha geniş bir evren ve daha büyük bir örneklem kitlesiyle araştırılması, daha kapsamlı, genel ve birbirinden farklı bulgular elde edilmesini sağlayabilir.

3. Araştırma bulgularına göre, İnsan ve Toplum Bilimleri ve İletişim Fakülteleri öğrencilerinin akademik başarı ortalamalarının İlahiyat ve Sağlık Bilimleri öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgunun nedenlerini daha detaylı bir şekilde incelemek; İlahiyat ve Sağlık Bilimlerindeki akademik başarıyı artırmaya yönelik çözümler üretmek için yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
4. Araştırmanın bulgularına göre, devlet yurdunda kalan öğrencilerin apart veya kiralık evde kalanlardan daha dindar olduğu görülmektedir. Bu bulgunun olası nedeni olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın faaliyetlerinin daha çok devlet yurtlarına yönelik olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın faaliyetlerini tüm öğrenci konaklama türlerini kapsayacak şekilde genişletebilmesini sağlayacak girişimlerde bulunması faydalı olabileceği düşünülmektedir.
5. Araştırmanın bulgularına göre, orta gelirli ailelere sahip öğrencilerin yüksek gelirli ailelere sahip öğrencilere kıyasla daha dindar olduğu görülmektedir. Bu bulgu, dini irşat ve faaliyetlerin orta gelirli ailelere daha fazla hitap ediyor olabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, dini mesajların ve uygulamaların tüm sosyo-ekonomik gruplara hitap edecek şekilde yeniden planlanması ve uygulanması için yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, araştırmada kadınların erkeklere göre daha dindar olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, erkeklerin dini uygulama ve etkinliklere katılımını artırmaya yönelik bir gereksinimin var olduğu ve erkeklerin dindarlık düzeylerinin çoğunlukla kadınlardan daha düşük düzeyde çıkmasının olası nedenlerine dair makro çerçevede yeni araştırmaların yapılması gerektiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Apaydın, Halil. *Din Psikolojisi Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Bilimkent Yayınları, 1. Basım, 2016.
- Ayten, Ali. *Empati ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2013.
- Ayten, Ali. *Psikoloji ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 6. Basım, 2021.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. *İlmihal*. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 25. Basım, 2018.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Yaşayan Dünya Dinleri*. İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2019.
- Hökekleli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 16. Basım, 2021.
- Hökekleli, Hayati. *Din Psikolojisine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları, 4. Basım, 2015.
- Hökekleli, Hayati. *İslam Psikolojisi Yazıları*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Köse, Ali. *Freud ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık, 7. Basım, 2021.
- Köse, Ali - Ayten, Ali. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 12. Basım, 2021.
- Köklü, Nilgün vd. *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2. Basım, 2007.
- Özdamar, Kazım. *Paket Program ile İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler)*. 2 Cilt. Eskişehir: Kaan Kitabevi Yayınları, 7. Basım, 1999.
- Peker, Hüseyin. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Çamlıca yayınları, 20. Basım, 2022.
- Tabachnick, B. G. - Fidell, L. S. *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson, 6. Basım, 2013.
- Turan, Yahya. *Kişilik ve Dindarlık*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım, 2017.

MAKALELER

- Acar, Nilüfer Voltan vd. "Bireylerin Dindarlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (1996), 45-56.

- Altun, Veysel Karani. “Din Eğitimi Bağlamında Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Algı Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme (İnönü Üniversitesi Örneği)”. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 9/1 (2020), 115-131.
- Alver, Birol. “Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Akademik Başarılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 21/21 (2013), 75-88.
- Arıkan, Necip İhsan. “Akademik Başarı ile Seçilmiş Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 2 (Aralık 2019), 14-29.
- Az, Mehmet Sait - Acar, Muhammet Cevat. “Dindarlık ile Özgecilik Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri ile Yapılan Bir Araştırma”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020), 742-773.
- Bahar, Hüseyin Hüsnü vd. “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet ve Branşa Göre Akademik Başarı Durumları ile Öğrenme Stillerinin İncelenmesi”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 42/1 (2009), 69-86.
- Bahar, Hüseyin Hüsnü. “KPSS Puanlarının Akademik Başarı ve Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi”. *Eğitim ve Bilim* 31/140 (2006), 68-74.
- Cooper Lori J. vd. “The Role of Spirituality in Academic Achievement”. *Journal of Instructional Research* 9/1 (2020), 5-13.
- Dağcı, Abdullah. “Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık ve Umut Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, 2 (Aralık, 2020), 9-38.
- Daraga, Mehmet Sait vd. “Okul-Aile İlişkinine Yönelik Öğretmen Algıları”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24/1 (2023), 225-244.
- Eccles, Jacquelynne S. - Harold, Rena D. “Parent-School Involvement During the Early Adolescent Years”. *Theachers College Record* 93/4 (1993), 568-587.
- Erdem, Ramazan vd. “Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı ile İlişkisi”. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/14 (2005), 167-177.
- Erken, Humeyra Guleryuz vd. “Love for Allah and Love for Others: Exploring the Connection Between Religious Affect and Empathy Among Muslim Adolescents in England”. *Journal of Beliefs & Values* 42/2 (2021), 223-234.

- Güner, Berrin. “Üniversite Öğrencilerinin Motivasyonel Dindarlık Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 20/4 (2021), 2042-2054.
- İpek, Cemalettin. “Velilerin Okul Tutumu ve Eğitime Katılım Düzeyleri ile Aileye Bağlı Bazı Faktörlerin İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınavları (SBS) Üzerindeki Etkisi”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 1/2 (2011), 69-79.
- Karagöz, Sema. “Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık, Empatik Eğilim ve Kültürlerarası Duyarlılık İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”. *Değerler Eğitimi Dergisi* 20/44 (Aralık 2022), 549-586.
- Karlı, Necmi. “Üniversite Öğrencilerinde Hayatın Anlamı ve Dindarlık ilişkisi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48 (Haziran 2020), 169-201.
- Kaya, Mevlüt - Aydın, Cüneyd. “Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2011), 15-42.
- Keskin, Mustafa. “Din ve Toplum Üzerine Bir Genelleme”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/2 (2004), 7-21.
- Korkmaz, Sezai. “Dindarlık ile Ego Sağlamlığı ve Empati Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. *İlimname* 36/2 (2018), 587-607.
- Kurt, Abdurrahman. “Dindarlığı Etkileyen Faktörler”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/2 (2009), 1-26.
- Lam, Kelly Ka Lai - Zhou, Mingming. “Examining the Relationship Between Grit and Academic Achievement Within K-12 and Higher Education: A Systematic Review”. *Psychology in the Schools* 56/10 (2019), 1654-1686.
- Liu, Juan vd. “The Relation Between Family Socioeconomic Status and Academic Achievement in China: A Meta-analysis”. *Educational Psychology Review* 32 (2020), 49-76.
- McKune, Benjamin - Hoffmann, John P. “Religion and Academic Achievement Among Adolescents”. *The Sociological Quarterly* 5/10 (2009), 1-21.
- Mosqueiro, Bruno Paz vd. “Intrinsic Religiosity, Resilience, Quality of Life, and Suicide Risk in Depressed Inpatients”. *Journal of Affective Disorders* 179/1 (2015), 128-133.

- Nişancı, Zübeyir - Aysan, Ümmügülsüm. "Türkiye’de Sosyodemografik ve Sosyokültürel Göstergelere Göre Dindarlık Seviyeleri". *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi* 39/2 (Mayıs 2024), 303-328.
- Orçanlı, Kenan vd. "Adaptation of Academic Success Inventory Scale for College Students to Turkish: Validity and Reliability Study". *OPUS Toplum Araştırmaları Dergisi* 17/37 (2021), 3999-4026.
- Pearce, Michelle J. vd. "Religiousness and Depressive Symptoms Among Adolescents", *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*. 32/2 (2003), 267-276.
- Peker, Hüseyin. "Kur’an’a Göre Dindarlığın Boyutları". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/2 (2012), 41-49.
- Prevatt, Frances vd. "The Academic Success Inventory for College Students: Scale Development and Practical Implications for Use with Students". *Journal of College Admission* (2011), 26-31.
- Sarı, Tuğba - Yıldırım, Musa. "Pozitif Bir Karakter Gücü Olarak Şükür: Mental İyi Oluş ve Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi". *International Journal of Social Science* 62 (2017), 13-32.
- Sarıer, Yılmaz. "Türkiye’de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-analiz Çalışması". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31/3 (2016), 1-19.
- Sezen, Abdulvahid. "İman Gelişimi-Dinsel Fundamentalizm ilişkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği". *DEÜİFD* 28 (2008), 203-232.
- Soykan, Nurdan Yağlı. "Üniversite Öğrencilerinde Adil Dünya İnancı ve Dindarlık İlişkisi: Çankırı Örneği". *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/1 (2023), 185-210.
- Taplamacıoğlu Mehmet. "Yaşlara Göre Dinî Yaşayışın Şiddet ve Kesafeti Üzerine Bir Anket Denemesi". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10 (1962), 141-151.
- Turan, Yahya - İyibilgin, Orhan. "Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Düzeyleri ve Kur’an’a Yönelik Tutumları Üzerine Amprik Bir Araştırma (Ordu Üniversitesi Örneği)". *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 8/2 (Temmuz 2018), 409-420.
- Tosun, Muhammed - Soykan, Nurdan Yağlı. "Ortaöğretim Öğrencilerinde Sosyal Değerler ve Dindarlık İlişkisi: Isparta Örneği". *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 4/2 (2023)193-215.

- Uysal, Veysel vd. “Motivasyonel Dindarlık Ölçeği (MMRI) Üzerine Bir Değerlendirme”. *Journal of Islamic Research* 25/1 (2014), 15-27.
- Vollmer, Fred. “The Relationship Between Expectancy and Academic Achievement - How Can it be Expectancy”. *British Journal of Educational Psychology* 56/1 (1986), 64-74.
- Wentzel, Kathryn R. “Social Competence at School: Relation Between Social Responsibility and Academic Achievement”. *Review of Educational Research* 61/1 (1991), 1-24.
- Yaparel, Recep. “Dinin Tarifi Mümkün mü?”, *İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1987), 403-418.
- Yapıcı, Asım. “Gençlerde Dindarlığın Farklı Görüntüleri ile Yalnızlık Arasındaki İlişkiler: Çukurova Üniversitesi Örneği”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9/22 (2011), 181-208.
- Yıldırım, İrfan - Kızmaz, Zahir. “Aile İçi Şiddet ile Öğrencilerin Akademik Başarı Durumları Arasındaki İlişki: Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *Mukaddime* 10/2 (2019), 662-687.
- York, Travis T. vd. “Defining and Measuring Academic Success”. *Practical Assessment, Research, and Evaluation* 20/5 (2019), 1-20.
- Zubairu, Umaru Mustapha - Sakariyan, Olalekan Busra. “The Relationship Between Religiosity and Academic Performance Amongst Accounting Students”. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* 5/2 (2016), 165-173.
- Zwingmann C. vd. “Müncher Motivasyonel Dindarlık Envanteri: Boyutsal Kontrol ve Denetim”. çev. Halil Apaydın. *Dilbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (2010), 287-312.

TEZLER

- Aba, Dilan. *Öğrencilerin Sınav Kaygısı ile Akademik Başarı Arasındaki Cinsiyet Farklılığı*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Ahioğlu, Şule Salıcı. *Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Yazma Sürecini Etkileme Biçiminin Değerlendirilmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.

- Alıcıküş, Mustafa. *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Akademik Başarı ilişkisi Kahramanmaraş Örneği*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Bener, Muhammed. *Dindarlık-Eş Seçimi İlişkisi (SDÜ Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Çiğdem, Emine. *Pansiyonda ve Ailesi Yanında Kalan Liseli Öğrencilerin Umut, Dindarlık ve Akademik Başarı Durumlarının Karşılaştırılması*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Güven, Pınar. *İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordanmasında Ana Babanın Akademik Başarıya İlişkin Beklentisi ve Eğitime Katılımın Rolü*. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Line, Charles R. *The Relationship Between Personal Religiosity and Academic Performance Among LDS College Student at Brigham Young University* (Indiana: Purdue University, Doktora Tezi, 2005.
- Memiş, Mustafa. *Yükseköğrenim Görmüş Bireylerde Dindarlıkla Demokratik, Bilimsel ve Sanata Yönelik Tutum Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Antalya Örneği*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Nalbant, Haldun. *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma (Makü Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Özdemir, Evrim. *Müzik Dinleme Etkinliklerinin İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Öztürk, Yusuf. *Ergenlerde Dindarlık ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi -Çarşamba Örneği-*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Şevik, Yasemin. *İlkokul Müdür ve Müdür Yardımcılarının Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşleri ile Akademik Başarısına Katkıları*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Şapolya, Merve Nur. *Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkide Sporun Düzenleyici Rolü*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.

Taş, Nurten. *Tıp ve İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinde Batıl İnanç, Dindarlık ve Mutluluk İlişkisi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Taşkın, Halime Hilal. *Lise Öğrencilerindeki Akademik Başarı ve Sınav Kaygısı ile Manevi Danışmanlık ve Rehberlik İlişkisi*. Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

İNTERNET KAYNAKLARI

Tümer, Günay. “Din”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 11 Şubat 2024.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/din#1-genel-olarak-din> (11.02.2024).

EKLER

Ek - 1. Demografik Değişkenler

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER:

Lütfen aşağıda size yöneltilen sorulardan size en uygun olan cevapları vererek çalışmamıza yardımcı olunuz.

1) Cinsiyetiniz?

Kadın

Erkek

2) Yaşınız?

.....

3) Sınıfınız?

1.sınıf

2.sınıf

3.sınıf

4.sınıf

5.sınıf

6.sınıf

4) Okumakta olduğunuz fakülte?

Eğitim

İnsan ve Toplum Bilimleri

Mühendislik ve Doğa Bilimleri

İktisadi ve idari bilimler

İlahiyat

Sağlık bilimleri, Tıp, Eczacılık ve Diş hekimliği

Mimarlık

İletişim

Hukuk

5) Ailenizin gelir durumu?

- Düşük
- Orta
- Yüksek

6) Öğrencilik sürecinde kaldığımız yer?

- Aile ile birlikte
- Devlet yurdu
- Özel yurt
- Kiralık ev-apart
- Şahsi ev

7) Genel akademik başarı düzeyiniz?

- Düşük düzeyde
- Orta düzeyde
- Yüksek düzeyde

8) Algılanan dindarlık düzeyiniz?

- Az dindarım
- Dindarım
- Çok dindarım
- Dindar değilim

Ek - 2. Motivasyonel Dindarlık Ölçeği

Aşağıda motivasyonel dindarlık ölçeğine ilişkin sorular yer almaktadır. Size en uygun seçeneği lütfen işaretleyiniz.

No:	MOTİVASYONEL DİNDARLIK ENVANTERİ SORULARI	(1) Kesinlikle Katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kararsızım	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
1.	Allah'a dua etmek beni mutlu ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Allah'a yöneldiğimde saygı ve şükran hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Zor bir durumla karşılaşıncı Allah'tan güç ve cesaret alıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Allah benim yaşam koşullarımı düzeltmese de inancımın teselli ve destek bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Dinî inancım bana özgüven veriyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	Allah'a inanmakla kalmıyor, aynı zamanda Ona ibadet de ediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Allah'ı düşünmek bana her zaman mutluluk verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

8.	Önemli endişelerimi/kaygılarımı Allah'a yönelttiğimde, kendimde sorunlarımın çözümü için gizli bir güç buluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	Kendimi küçük ve değersiz hissettiğimde dinî inancım beni, iyi özelliklerimi ve yeteneklerimi düşünmeye sevk eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Hayatımdaki her şeyi Allah'ın hediyesi olarak hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	Allah'ın bana nasıl yardım ettiğini açıklayamasam bile, yine de bu yardıma güvenebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Zor hayat koşulları karşısında Allah'ın müdahalesinin olacağına inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	Kendi problemlerimi kendim çözmek zorunda olsam da, Allah ile temas kurunca o da problemin çözümünde bana yardım eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Dinî inancım beni diğer kişilere karşı yardımsever olmaya teşvik eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	Dinî inancım beni muhtaçlara yardım etmeye teşvik eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	Başkalarının haklarına saygı göstermek, inancım için çok önemli bir esastır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	Yardımsever olmak benim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	inancım için çok önemlidir.					
18.	İyilik yapmaya teşvik eden ve kötülükten uzak tutan dinî inançlarımdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	Beni ahlaki yükümlülüklerle boyun eğdiren, dinî inançlarımdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.	Dini konularda düşünmek benim için çok önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ölçek Alt Boyutları:

Güç ve Güven Kaynağı Olarak Tanrı ile İlişki: ilk 12 madde

Prososyal ve Dini-Entelektüel Sorumluluk: sonraki 8 madde

Ek - 3. Üniversite Öğrencileri İçin Akademik Başarı Envanteri Ölçeği

Aşağıda akademik başarı envanteri ölçeğine ilişkin sorular yer almaktadır. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

No:	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK AKADEMİK BAŞARI ENVANTERİ ÖLÇEĞİ	(1) Kesinlikle Katılmıyorum	(2) Kısmen Katılmıyorum	(3) Biraz Katılmıyorum	(4) Kararsızım	(5) Biraz Katılıyorum	(6) Kısmen Katılıyorum	(7) Kesinlikle Katılıyorum
1.	Genel akademik başarı							
1.1.	Bu sene iyi bir çalışma programı uyguladım. (GAB5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.2.	Bu sene gerçekten çok sıkı çalıştım. (GAB4)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.3.	Bu sene başarılı olabilmek için yapabileceğim her şeyi denedim. (GAB3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.4.	Bu sene çok çalıştım. (GAB7)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.5.	Bu sene ders çalışma konusunda yeteneklerimi çok iyi kullandığımı düşünüyorum. (GAB8)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.6.	Bu sene çok sıkı çalıştım, çünkü bu senenin konularını anlamak istedim. (GAB6)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

1.7	Bu sene ödevler konusunda çok iyiydim. (GAB11)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.8.	Bu sene hedef belirleme stratejisini kullandım. (GAB10)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.9.	İyi hazırlandım. (GAB12)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.10.	İyi bir not alabileceğimi ispatlamak için sıkı çalıştım. (GAB2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.11.	Bu sene ajanda ve takvim gibi planlama araçlarını çok iyi kullandım. (GAB9)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.12.	Bu sene sınavlara hazırlanırken doğru konulara çalıştım. (GAB1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.13.	Bu sene yeni konular öğrenmekten çok memnunum. (IM1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.14.	Bu sene sadece öğrenmek uğruna öğrenme zorluğundan zevk aldım. (DMS3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.15.	Bu sene notlarımın iyi olacağından oldukça emindim. (IM7)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.16.	Not ortalamamı korumak için bu sene iyi notlar almam gerekiyordu. (IM2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.17.	Bu sene derslere odaklanmakta zorlandım.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

	(O3)							
2.	Algılanan öğretmen etkinliği							
2.1.	Öğretmen etkili olmadığı için zayıf aldım.* (AÖE2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2.2.	Öğretmenim daha iyi olsaydı çok daha iyisini yapardım.* (AÖE3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2.3.	Ne öğrendiysem, kendi çabamla öğrendim. Bu seneki derslerin öğretmenleri iyi değil.* (AÖE5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2.4.	Öğretimin kalitesi beni hayal kırıklığına uğrattı.* (AÖE1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2.5.	Bu seneki derslerin öğretmenleri daha iyisini yapmam için beni gerçekten motive etti. (AÖE4)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3.	İçsel motivasyon/inanç							
3.1.	Bu senenin derslerinin en zor konularını bile anlayabileceğimden emindim (İM3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3.2.	Bu senenin gerektirdiği beceri ve yeteneklere sahip olduğumdan oldukça emindim (İM8)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3.3	Bu senenin derslerinden A veya B alabileceğimden	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

	oldukça emindim (İM4)							
3.4.	Sıkı çalışsaydım, daha iyisini yapabilirdim (İM5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3.5	Okuyacağım bölümü (Anadal) seçmekte çok zorlanıyorum.* (KK3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4.	Kişisel düzenleme/durum							
4.1.	Bu sene performansımı etkileyen bazı kişisel sorunlarım vardı. (KD3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4.2.	Hayatımdaki diğer problemlerle uğraşmak zorunda kalmasaydım bu sene çok daha başarılı olurdu.* (KD2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4.3.	Kişisel sorunlarımdan dolayı bu sene derslerimde başarılı olamadım.* (KD1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5.	Dış motivasyon/gelecek							
5.1.	Gelecekte başarılı olmam için bu sene çok önemli. (DM3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5.2.	İleride/gelecekte iyi bir işe girmek için bu derste başarılı olmak zorundaydım. (DM1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

5.3.	Bu senenin kariyerime çok faydası olacak. (DM2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5.4.	Bu sene öğrendiğim konuları gelecekte gerçekten kullanacağımı düşünüyorum. (DM4)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
6.	Sosyalleşme							
6.1.	Çok fazla partiye/eglenceye katıldığım veya dışarıda arkadaşlarımla takıldığım için sınıfta geri kaldım (S3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
6.2.	Alkol kullanmak, bazen ders çalışmamı engelledi.* (S4)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
6.3.	Faal bir sosyal hayatım olduğu için notlarım kötüye gitti.* (S2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
7.	Kariyer kararlılığı							
7.1.	Mezun olduktan sonra hangi işi yapmak istediğimden eminim. (KK2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
7.2.	Mezun olduktan sonra ne yapmak istediğimi biliyorum. (KK1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

7.3.	Okuduğum bölümün tam bana göre olduğundan eminim. (KK4)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8.	Kaygısızlık							
8.1.	Ne kadar iyi hazırlanmış olursam olayım sınavlar bende gerginlik yarattı.* (K1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8.2.	Bu senenin sınavları beni endişelendirdi.* (K3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8.3.	Bu sene beni endişelendirdi.* (K2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
9.	Odaklanma							
9.1.	Bu sene derslerimde dalıp gitmemi engellemek çok kolaydı. (O1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
9.2.	Bu sene derslere odaklanmakta zorluk yaşamadım. (O2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
9.3.	Bu sene derslerde dikkatim çok kısa sürede dağıldı.* (O4)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

Cevaplar: 7'li Likert (1= Kesinlikle katılmıyorum; 2= Kısmen katılmıyorum; 3= Biraz katılmıyorum; 4= Kararsızım; 5= Biraz katılıyorum; 6= Kısmen katılıyorum; 7= Kesinlikle katılıyorum) * Tersten kodlanan ölçek maddeleridir.

Ek - 4. Etik Kurulu Onay Belgesi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı Soyadı : Seyidhan KALKAN

Eğitim Durumu :

Lisans : Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi:

Arapça : İyi

İş Denevimi :

Diyanet İşleri Başkanlığı